

Helsingin kaupunginmuseo

Helsingfors stadsmuseum | Helsinki City Museum

museo
HELISINGIN
KAUPUNGIN

TOIMINTAKERTOMUS | ÅRSREDOVISNING | ANNUAL REPORT
2012

Sisältö

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO	2
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	2
Helsingin kaupunginmuseon toimipisteet, johtajat, johtokunnan puheenjohtajat	2
Organisaatiokaavio	3
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO 2012	4
Museonjohtajan vuosikatsaus	4
Tuottavuus, tehokkuus ja taloudellisuus	7
Näyttelykävijät ja asiakkaat	7
Viestintä ja markkinointi	7
Asiakastytyväisyys	9
KOKOELMAT	9
Kokoelmanhallintajärjestelmä ja kokoelmien luettelointi tietokantoihin	9
Esinekokoelmien kartuttaminen	11
Valokuvakokoelmien kartuttaminen ja dokumentointivalokuvaus	12
Taidekokoelman kartuttaminen	13
Arkistokokoelman kartuttaminen	13
Kirjasto	13
Kokoelmien hoito ja konservointi	13
Kuvalaitos	15
NÄYTTELYTOIMINTA	15
Museot ja näyttelyt	15
Näyttelykävijät	18
YLEISÖPALVELUT	18
Museoiden aukioloajat	18
Museo oppimisympäristönä	18
Elokuvat	21
Museokauppa	22
Kuvakokoelmapalvelut	22
JULKAISUTOIMINTA	22
Painetut julkaisut	22
Verkkotuotanto	23
KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU	23
Helsinki	23
Maakunta	26
Arkeologia	27
ALUEELLINEN MUSEOTYÖ	27
TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA SELVITYKSET	27
Arkeologia	27
Rakennuskulttuurin tutkimus	28
Nykydokumentointi	28
KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	29
HENKILÖSTÖ	30
Työhyvinvointi ja palkitseminen	31
Kehittäminen ja koulutus	31
YMPÄRISTÖTAVOITTEET	32
TOIMITILAT	32
TALOUS	33
KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA	34
LAHJOITTAJAT	35
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY	35

Helsingin kaupunginmuseo Keski-Uudenmaan maakuntamuseo

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginmuseo tallentaa ja vaalii Helsingin kaupungin alueen henkistä ja aineellista perintöä sekä rakennettua kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseossa kävijä kohtaa kaupungin historian valot ja varjat ja voi ammentaa juuriinsa sekä kulttuuritaustaansa liittyvää tietoa ja elämyksiä hyvinvointinsa lisäämiseksi.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee paikallismuseoiden työtä ja toimii kulttuuriympäristön asiantuntijana alueellaan.

Visio 2014

Helsingin kaupunginmuseo on ihmisten kanssa elävä ja kehittyvä koko kaupungin museo.

Kaupunginmuseon arvot

merkitsevät, että kaupunginmuseo

- **vaalii kulttuuriperintöä** – on Helsingin historian tietopankki
 - **on asiakaslähtöinen** – tekee asiakkailleen Helsingin historiaa tunnetuksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet
 - **on oikeudenmukainen** – kohtelee asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, arvostaa heitä ja on yhteistyökykyinen
 - **on taloudellinen** – käyttää museon aineellisia ja henkisiä resursseja järkevästi ja suunnitelmallisesti parhaan tuloksen saavuttamiseksi
 - **on asiantuntija** – kouluttaa ja kehittää henkilöstöään monipuolisesti ja tasapuolisesti
- ja että kaupunginmuseon henkilöstö
- sitoutuu noudattamaan museotalouden kansainvälisiä eettisiä sääntöjä
 - sitoutuu ja motivoituu työhönsä
 - on valmis uudistumaan ja uudistamaan
 - toimii vastuuntuntoisesti
 - arvostaa työtovereitaan ja omaa työpaikkaansa
 - hyväksyy erilaisuuden henkilöstössä.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON TOIMIPISTEET, JOHTAJAT, JOHTOKUNNAN PUHEENJOHTAJAT

Helsingin kaupunki perusti 1906 muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä oli valokuvaamalla ja aitoja dokumentteja keräämällä taidehistoriaa voimakkaan kasvun johdosta muuttuvaa ja lopullisesti katoavaa Helsinkiä.

Helsingin kaupunginmuseo perustettiin 13.6.1911 jatkamaan kunnallisen muinaismuistolautakunnan tehtävää. Kaupunginmuseon kokoelmien perustaksi tulivat raatihuoneen kunnallishistorialliset esineet, kenraali Otto Furuhejmin 1880-luvulla kaupungin "tulevalle museolle" testamenttaama taidekokoelma sekä muinaismuistolautakunnan runsaan tuhannen kuvan kokoelma. Helsingin kaupunginmuseo on toiminut Keski-Uudenmaan maakuntamuseona vuodesta 1981.

- Ensimmäinen näyttely avattiin 15.12.1912 Hakasalmen huvilassa.
- Tuomarinkylän museo avattiin 8.4.1962 Tuomarinkylän kartanon päärakennuksessa.
- Kuva-arkisto siirtyi Hakasalmen huvilasta vuonna 1974 Fabianinkatu 9-11:een.
- Kaupunginmuseon hallinto, esineiden vastaanotto, konservointi

Helsingin hopeaseppien hienot kermakot ja sokeriastiat 1700-luvulta edustivat vanhinta helsinkiläistä muotoilua Made in Helsinki -näyttelyssä, joka oli kaupunginmuseon designpääkaupunkivuoden päänäyttely.

Gräddsnipor och sockerskålar av silversmeder från 1700-talet Helsingfors representerade den äldsta Helsingforsdesignen på utställningen Made in Helsinki som var stadsmuseets huvudutställning under designhuvudstadsåret.

The gorgeous cream jugs and sugar bowls made by the 18th century silversmiths of Helsinki represented the oldest design from Helsinki in the Made in Helsinki exhibition, which was the main exhibition of the City Museum's World Design Capital year.

Sakari Kiuru

- ja tutkimus siirtyivät 1978 Dagmarinkatu 6:een.
- Ruiskumestarin talo Kristianinkatu 12:ssa avattiin 10.9.1980.
 - Työväenasuntomuseo Kirstinkuja 4:ssä avattiin 12.6.1989.
 - Kuva-arkisto siirtyi Fabianinkatu 9–11:stä Dagmarinkatu 6:een 1991.
 - Lastenmuseo avattiin Tuomarinkylän kartanon sivurakennuksessa 7.11.1992 ja suljettiin 15.1.2011 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
 - Raitioliikennemuseo Töölönkatu 51 A:ssa avattiin 21.10.1993.
 - Kaupunginmuseon hallinto, kuva-arkisto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1994 Sofiankatu 4:ään.
 - Sederholmin talo Aleksanterinkatu 16–18:ssa avattiin 23.5.1995.
 - Aika-näyttely ja Museokauppa avattiin 13.3.1996 Sofiankatu 4:ssä.
 - Katumuseo avattiin 18.12.1998 Sofiankadulla ja lopetettiin vuoden 2011 alussa.
 - Koulumuseo avattiin 8.4.2000 Kalevankatu 39–43:ssa ja suljettiin 31.12.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
 - Voimalamuseo avattiin 10.5.2000 Vanhassakaupungissa ja suljettiin 31.8.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.

Helsingin kaupunginmuseon johtajat

Direktörerna för Helsingfors stadsmuseum

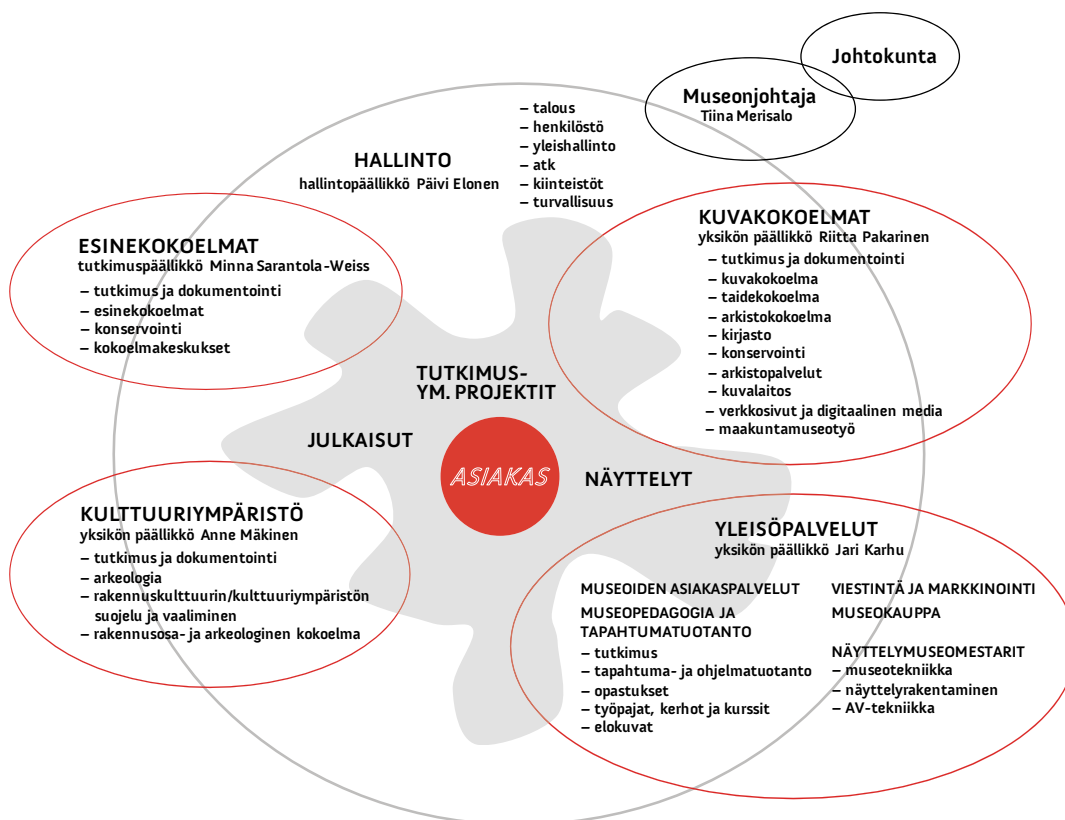
- muinaismuistolautakunnan sihteeri, tohtori / sekreteraren för fornminnesnämnden, doktor K. K. Meinander 1911
- arkkitehti/arkitekt Nils Wasastjerna 1912–1919
- arkkitehti/arkitekt A. W. Rancken 1920–1949

- fil. maist./fil.mag. Helmi Helminen-Nordberg 1949–1971
- fil. maist./fil.mag. Jarno Peltonen 1971–1979
- fil. lis./fil.lic. Marja-Liisa Rönkkö (ent. Lampinen) 1979–1991
- fil. maist./fil.mag. Leena Arkio-Laine 1991–2003
- fil. maist./fil.mag. Tiina Merisalo 2003–

Museolautakunnan ja kaupunginmuseon johtokunnan puheenjohtajat

Ordförandena i museinämnden och direktionen för stadsmuseet

- Valtionarkiston johtaja/direktör för Riksarkivet Reinhold Hausen 1906–1919
- yliarkkitehti/överarkitekt Magnus Schjerfbeck 1920–1925
- fil. tri/fil.dr Julius Ailio 1926–1929
- fil. tri/fil.dr Albert Hämäläinen 1930–1949
- professori/prof. Yrjö Nurmio 1950–1955
- professori/prof. Eino E. Suolahti 1956–1968
- fil. maist./fil.mag. Anni Voipio 1969–1976
- hum. kand./kand.hum. Mats Kockberg 1977–1980
- lehtori/lektor Laura Collan 1981–1988
- ylitarastaja/överinspektör Maunu Harmo 1989–1992
- lehtori/lektor Laura Collan 1993–1996
- erikoissuunnittelija/specialprojektör Tuula Kanerva 1997–2000
- toimitusjohtaja/verkställande direktör Irina Krohn 2001–2008
- fil. kand., historiantutkija Simo Laaksovirta 2009–2012

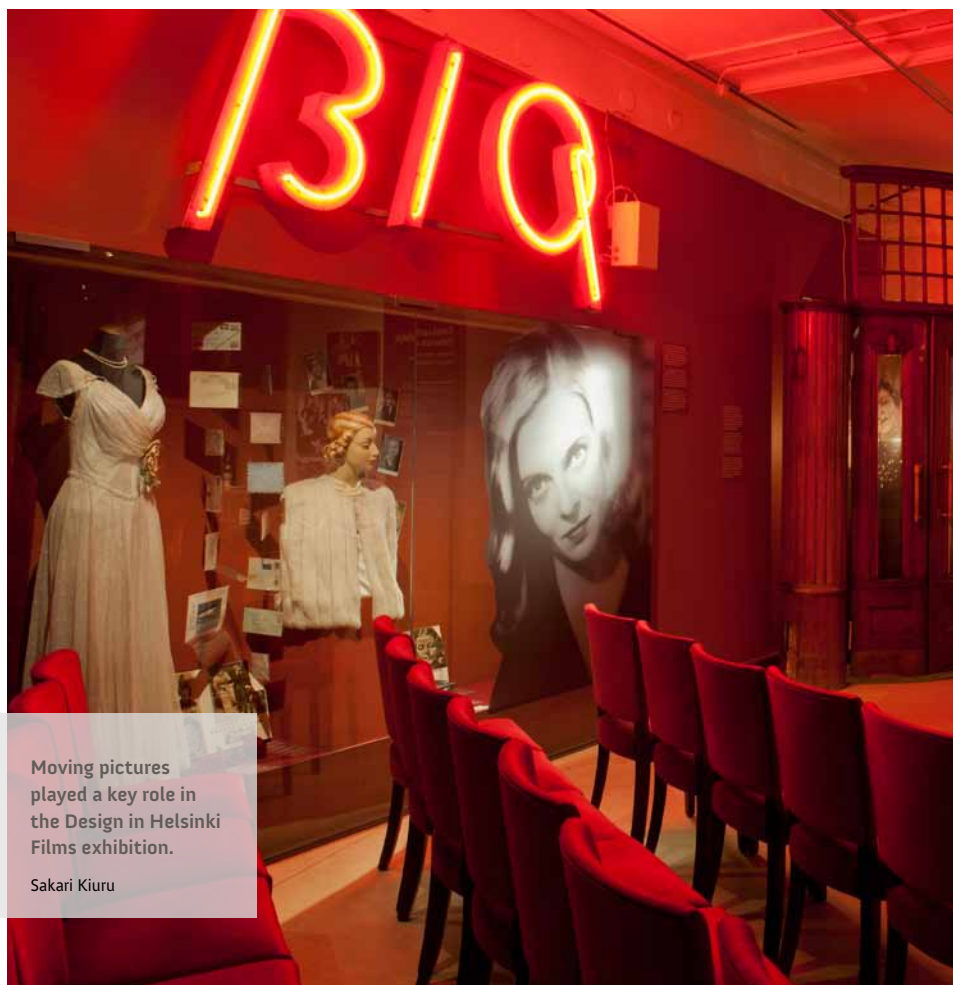

Liikkuvalle kuvalla oli tärkeä rooli "Enemmän funkista, Reino!" -näyttelyssä.

Den rörliga bilden spelade en viktig roll på utställningen "Mer funkis, Reino!".

Moving pictures played a key role in the Design in Helsinki Films exhibition.

Sakari Kiuru

Helsingin kaupunginmuseo 2012

MUSEONJOHTAJAN VUOSIKATSAUS

Helsingin kaksoisjuhlavuosi 2012 leimasi kaupunginmuseon toimintaa. Museon *World Design Capital* -ohjelman avasi Kansallisen audiovisuaalisen arkiston kanssa tehty elokuvahistoriallinen näyttely "Enemmän funkista, Reino!" – *Design Helsinki-elokuvissa*, joka keräsi yli 50 000 kävijää. Vuoden päänäyttely *Made in Helsinki 1700–2012* tarkasteli helsinkiläisiä tuotteita ja tekijöitä varsinkin ajalta ennen design-käsitteen syntyä. *Näköalapaikka – kertomuksia Pihlajamäestä* -näyttely toi esiin asukkaiden muistot arjesta arvostetun arkkitehtuurin keskellä.

Museo juhlisti myös Helsingin 200-vuotista pääkaupunkiasemaa osallistuen Virka Gallerian *Pää ja sydän* -näyttelyn toteutukseen, tuottaen Helsinki-aiheella *Café Empire* -kahvilatapahtuman

ja julkaisten juhlavuoden hengessä historiallisen joulukalenterin. Vuoden muihin näyttelyihin kuului Valokuvataiteilijoiden liiton kanssa toteutettu kansainvälinen kaksoisnäyttely *No Exit*. Näyttelyvuoden huipensi Sederholmin talossa avattu *Lasten kaupunki*, jonka myötä Helsingin vanhin talo omistettiin kaupungin nuorimmille. Näyttelyiden kävijäluku 156 000 ylsi lähes edellisvuoden tasolle, ja kaikkiaan museon asiakkaita oli 214 223.

Museon tutkimustoiminta sai paljon julkisuutta, etenkin Senaatintorilla tehdyt 1600–1700-luvun hautausmaan arkeologiset kaivaukset. Myös tutkimushankkeiden tuloksina syntyneet kirjat menestyivät: *Made in Helsinki* palkittiin Antalis Design & Print Award -kilpailussa ja *Porrashuoneet – helsinkiläisten por-*

rashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle sai Suomen Taideyhdistyksen kirjallisuuspalkinnon. Kulttuurimatkailun kannalta kauaskantoinen saavutus oli Uudenmaan rikkaan museotarjonnan kokoaminen *Museo-opas*-verkkoportaaliin, joka luotiin yhteistyössä Länsi- ja Itä-Uudenmaan maakuntamuseoiden kanssa.

Lämmin kiitos kaikille ystäville, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille, jotka ovat myötävaikuttaneet menestykselliseen toimintavuoteen. Arvokkain kiitos hyvästä vuodesta ja tuloksellisesta, vaikuttavasta työstä kuuluu museon loistavalle, osaavalle ja innostuneelle henkilökunnalle.

TIINA MERISALO • museonjohtaja

Ostoksilla Lasten kaupungin
1700-luvun puodissa
Sederholmin talossa.

På uppköp i en handelsbod från
1700-talet i Barnens stad
i Sederholmska huset.

Shopping in an 18th century
shop in The Children's Town in
the Sederholm House.

Sakari Kiuru

Museo osallistui
näyttävästi Helsingin
pääkaupunkiaseman
200-vuotisjuhlakulkueeseen.

Museet hade en synlig roll
i festtåget med anledning
av Helsingfors 200 år som
huvudstad.

The City Museum featured
prominently in the Helsinki 200
Years as Capital parade.

Kari Mattila

Putkifunkiksen muotokieli
ja 1930-luvun räväkkä
värimaailma pääsivät
oikeuksiinsa Made in
Helsinki -näyttelyssä.

Den s.k. stålörfunktisens
formspråk och 1930-talets
energiska färgrymd kom till
sin rätt på utställningen
Made in Helsinki.

The design language of functionalism and the striking
colours of the 1930s came to their own in the Made in
Helsinki exhibition.

Sakari Kiuru

MUSEICHEFENS ÅRSÖVERSIKT

Stadsmuseets verksamhet präglades av Helsingfors dubbla jubileumsår 2012. *World Design Capital*-programmet på museet inleddes med den filmhistoriska utställningen *"Mer funkis, Reino!" Design i Helsingforsfilmer* som sammanställdes i samarbete med Nationella audiovisuella arkivet och lockade över 50 000 besökare. Årets huvudutställning *Made in Helsinki 1700–2012* granskade produkter och upphovsmän från Helsingfors i synnerhet under tiden före uppkomsten av begreppet design. Utställningen *Plats med vy – berättelser från Rönnebacka* lyfte fram invånarnas minnen av vardagen i den uppskattade arkitekturen.

Museet firade också Helsingfors 200 år som huvudstad genom att delta i genomförandet av utställningen *Huvud och hjärta* på Virka Galleriet, producera caféevenemanget *Café Empire* under Helsingforsveckan och genom att ge ut en

historisk julkalender i jubileumsårets anda. Ett exempel på de övriga utställningarna under året var den internationella dubbelutställningen *No Exit* som genomfördes i samarbete med Förbundet för Fotografiska Konstnärer. Höjdpunkten under utställningsåret var *Barnens stad* som öppnades i Sederholmska huset. Helsingfors äldsta hus tillägnades därmed stadens yngsta invånare. Antalet utställningsbesökare uppgick till 156 000 och låg därmed nästan på fjolårets nivå. Sammanlagt hade museet 214 223 kunder.

Museets forskningsverksamhet, i synnerhet de arkeologiska utgrävningarna på en begravningsplats från 1600–1700-talen under Senatstorget, fick mycket publicitet. Också böckerna som utgavs som resultat av forskningsprojekten var framgångsrika: *Made in Helsinki* belönades i tävlingen Antalis Design & Print Award och boken om historiska trappuppgångar

Porrashuoneet – helsinkiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle (Trapphus – helsingforsarnas trapphus från 1800-talet till 1940-talet) tilldelades Finska Konstföreningens litteraturpris. Med tanke på kulturturismen var en insamling av det rika museiutbudet i Nyland i webbportalen Museiguiden som skapades i samarbete med landskapsmuseerna i Västra och Östra Nyland en långsiktig gärning.

Ett varmt tack till alla vänner, samarbetspartner och intressentgrupper som har bidragit till det framgångsrika verksamhetsåret. Det största tacket för det lyckade året och för det resultatrika och imponerande arbetet går till museets utmärkta, kunniga och entusiastiska personal.

TIINA MERISALO • museidirektör

THE MUSEUM DIRECTOR'S ANNUAL REVIEW

The City Museum's operations in 2012 were marked by Helsinki's double jubilee year. The museum's *World Design Capital* programme was opened by the historical cinema exhibition *Design in Helsinki Films*, which was produced in cooperation with KAVA, the National Audiovisual Archive, and attracted over 50,000 visitors. The main exhibition of the year, *Made in Helsinki 1700–2012*, showcased products made in Helsinki and their makers, especially from the time before the concept of design. Meanwhile the exhibition *A Place with a View – Recollections of Pihlajamäki* highlighted residents' memories of everyday life among the esteemed architecture of Pihlajamäki.

The City Museum also celebrated Helsinki's 200 years as Finland's capital by taking part in the realisation of Virka Galleria's *Head and Heart* exhibition, by producing the *Café Empire* coffee shop event

during the Helsinki week and publishing a historical advent calendar to celebrate the jubilee year. Other exhibitions in 2012 included the international double exhibition *No Exit*, which was produced together with the Union of Artist Photographers. The highlight of the exhibition year was *The Children's Town* opened in the Sederholm House, as a result of which the oldest building in Helsinki was dedicated to its youngest residents. The number of exhibition visitors, 156,000, almost reached the same level as last year, and the Museum's total number of customers was 214,223.

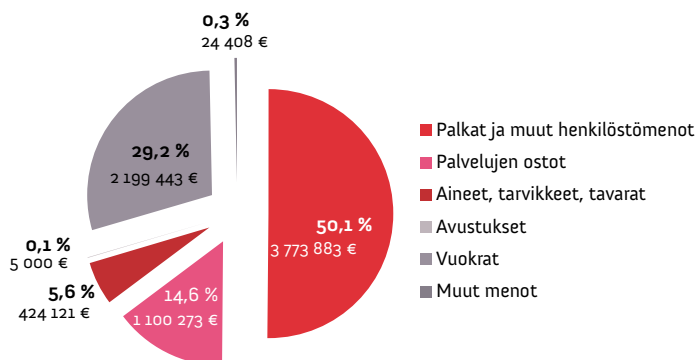
The Museum's research operations received a wealth of publicity, especially related to the archaeological excavations at the 17th–18th century graveyard at the Senate Square. Books produced as a result of the research projects also fared well: *Made in Helsinki* was recognized in

the Antalis Design & Print Award competition and *Porrashuoneet – helsinkiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle* ('*Stairwells – Stairwells in Helsinki from the 19th century to the 1940s*') received the Finnish Art Society's Literary Award. A far-reaching achievement as far as cultural tourism is concerned was the compilation of the wide range of museums in the Uusimaa region into the Museum Guide Uusimaa web portal, which was created in cooperation with the Provincial Museums of Western and Eastern Uusimaa.

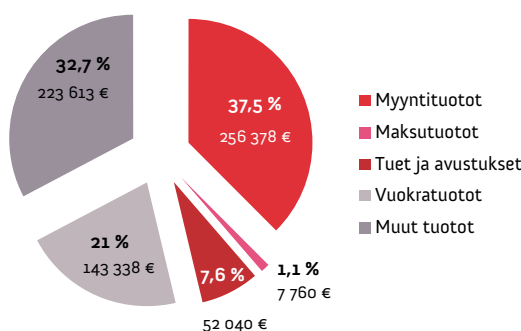
We would like to offer our warmest thanks to all friends, cooperation partners and interest groups who have contributed to our successful year. The biggest thank you belongs to the brilliant, very capable and always enthusiastic staff of the museum.

TIINA MERISALO • Museum Director

Toimintamenot yht. 7 527 128 €

Toimintatuotot yht. 683 129 €

TUOTTAVUUS, TEHOKKUUS JA TALOUDELLISUUS

Museon käyttötalouden menojen loppusumma oli 7,53 miljoonaa euroa. Ylitysoikeutta saatiin 260 000 €. Summa vastasi saatuja harkinnanvaraisia valtionavustuksia ja ulkopuolista rahoitusta lähinnä opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä kattoi Kirsi Suvannon perintövaroin tehtyt muutostyöt Sederholmin talossa, jonne luotiin uusi Lasten kaupunki.

Tuloja kertyi 683 129 €. Tavoite ylittyi 233 129 eurolla eli 51,8 %:lla, mikä johtui pääasiassa ennakoitua suuremmista valtionavustuksista ja tuloutetusta testamentista. Vapaan pääsyn myötä kasvanut kävijämäärä osaltaan kerrytti myyntituotteista saatavia tuloja.

Investointimäärärahoista säästyivät kerotomusvuonna 59 330 €, josta vuodelle 2013 siirretään 30 000 €. Hankintamäärärahalla ostettiin atk-kalustoa ja täydennettiin kokoelmakeskuksen hyllytysjärjestelmää.

Menot asukasta kohden olivat 12,47 € (2011: 12,31). Tuottavuus nousi 9 % tavoitteeksi asetetusta ja 27 % edellisvuodesta. Nousuun vaikuttivat ensisijaisesti painotetuissa suoritemäärissä dokumentoidut ja inventoidut kohteet (kuten arkeologin dokumentointitoiminta).

NÄYTTELYKÄVIJÄT JA ASIAKKAAT

Asiakkaita oli kuluneena toimikautena 214 223 (2011: 214 433), joista näyttelykävijöitä oli 156 644 (2011: 163 835). Asiakasmäärä pysyi siis lähes ennallaan edellisvuoteen nähden, vaikka kävijöiden luku laski 4,4 %. Asiantuntijapalveluja sai 20 999 (2011: 20 150) asiakasta, eli määrä kasvoi 4,2 %.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Kaupunginmuseo viestii aktiivisesti näyttelyistään, julkaisuistaan ja tapahtumistaan. Keskeisiä omia viestintäkanavia ovat verkkosivujen lisäksi kahdesti vuodessa ilmestyvä maksuton Sofia-asiakaslehti ja sähköinen uutiskirje, joka ilmestyi 20 kertaa. Niiden levikki kasvoi suunnitellusti, ja vuoden 2012 lopussa Sofialla oli 10 530 (2011: 9556) ja uutiskirjeellä 6435 tilaajaa (2011: 5450). Lisäksi yli 2800:aa Facebook-kontaktia (2011: 1300) pidettiin ajan tasalla. Museon verkkosivuilla tehtiin vuoden mitaan noin 480 000 sivulatausta ja käyn-

Sederholmin talosta tuli suuri lahjapaketti, kun Helsingin vanhin talo lahjoitettiin kaupungin nuorimmille.

Sederholmska huset blev ett jättelikt presentpaket när det äldsta huset i Helsingfors skänktes till de yngsta i staden.

The Sederholm House turned into a massive present when the oldest building in Helsinki was gifted to the city's youngest residents.

Sakari Kiuru

Kaupunginmuseo osallistui jälleen Kirjamessuille omalla osastolla, jonka ohjelmassa nähtiin muun muassa historiallinen muotinäytös.

Stadsmuseet hade igen en egen avdelning på Helsingfors Bokmässan. I programmet ingick bland annat en historisk modevisning.

The City Museum once again participated in the Helsinki Book Fair with their own stand, which featured a historical fashion show, among other events.

Mirella Lampela

tejä sivustolla oli noin 150 000. Made in Helsinki -näyttelyn ja Lasten kaupungin kampanjasivut keräsivät yhteensä noin 5 200 nettikävijää.

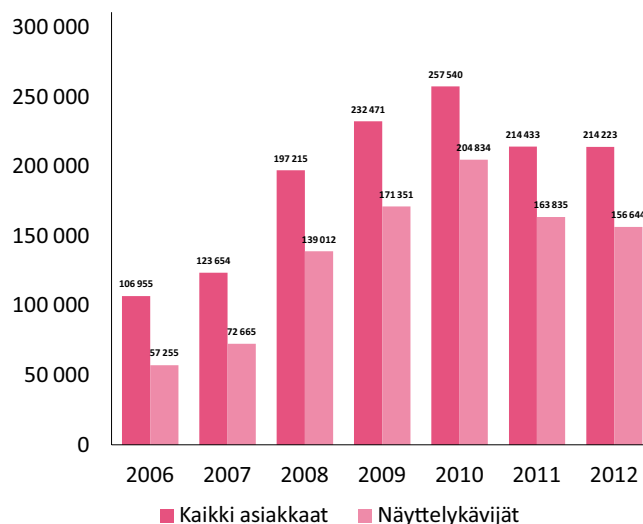
Kaupunginmuseo näkyi kertomusvuonna hyvin julkisuudessa. Mediaosumia oli printtilehdissä, TV:ssä ja radiokanavilla 474 ja verkossa 338. Museo puhutti myös sosiaalisessa mediassa, josta osumia kertyi vuoden aikana runsas tuhat.

Museo mainosti Helsingin Sanomien, Hufvudstadsbladetin, Kansan Uutisten sekä Metro-, NHL-, Voima- ja Six Degrees-lehtien sivuilla. Näyttelymainoksia näkyi myös raitiovaunuissa, busseissa, metrossa ja pysäkeillä. ”Enemmän funkista, Reino!” -näyttelyn mainos oli kymmenen päivää esillä Rakkautta & Anarkiaa -elokuva festivaalin näytöllä Narinkkatorilla.

Museo osallistui myös moniin messuihin ja tapahtumiin, joista on muodostunut yhä merkittävämpi markkinointikanava. Museolla oli Helsingin kirjamessuilla toista kertaa oma osasto, jolla saattoi kirjaos-

Asiakkaiden lukumäärä 2006–2012

tosten ohessa muun muassa seurata historiallista muotinäytöstä, filmitähti-lookin luomista tai vaikkapa kokeilla perinteistä pihaleikkiä, ruutuhyppelyä.

Museon esitteitä jaeltiin omien toimipisteiden lisäksi pääkaupunkiseudun kirjastoissa, hotelleissa, matkailuinfoissa ja ruotsinlaivoilla sekä katujakeluna historiallisissa rooliasuissa. Esitteitä ja muuta markkinointimateriaalia jaettiin myös monissa tapahtumissa.

Kilpailut, kyselyt ja arvonnat ovat kiinteä osa museon viestintää. "Enemmän funkista, Reino!" -näyttelyä ennakomarkkinoitiin äänestyskellä, jossa sai valita suosikkinsa kymmenestä elokuvaiheisestä valokuvasta. Palkintona oli avec-kutsu näyttelyn avajaisiin.

Tulevia näyttelyitä nostettiin esiin kyselyin. Kesällä 2013 avautuvaan Hulluna Helsinkiin -näyttelyyn liittyen tiedusteltiin helsinkiläisten lempipaikkoja. Muun muassa HS.fi-sivustolla mainostettu kysely keräsi yli tuhat vastausta. Syksyn 2013 Rasvaletti-näyttelyä varten kyseltiin 50-luvun muistoja.

Marraskuussa 2012 avattu Lasten kaupunki oli vuoden kohokohtia myös viestinnässä. Lanseeraus rakentui lahjateeman ympärille, annettiinhan Helsingin vanhin talo kaupungin nuorimmille. Kolme viikkoa ennen avajaisia Sederholmin talo muuttui lahjapaketiksi punaisen nauhan avulla. Samalla avautui kampanjasivusto, joka joulukalenterin tavoin johdatti päivä päivältä kohti avajaisia. Avajaispäivänä museon työntekijät jakoivat roolipuvuissa rautatieasemalla lahjapaketteja, joissa oli museon logolla varustettu punainen jojo ja leikkisä kutsukortti Lasten kaupunkiin.

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Toiminnan kehittämiseksi museo kerää asiakaspalautetta paperilomakkeilla ja verkkosivujen kautta. Lisäksi kootaan suullinen ja vieraskirjoihin kertynyt palaute. Kaikissa toimipisteissä voi vastata sähköiseen asiakaskyselyyn, jonka mukaan asiakastyytyväisyys oli erinomainen. Näyttelyistä miellytti eniten "Enemmän funkista, Reino!", joka sai asteikolla 1–5 tuloksen 4,29. Museoista kävijöitä viehättivät etenkin Työväenasuntomuseo (4,53) ja Ruiskumestarin talo (4,45). Kaikkien kohteiden keskiarvo oli näyttelyaiheen kiinnostavuuden osalta 4,3 ja asiakaspalvelun osalta 4,34.

Kuvakokoelman vanhojen väridiojen digitointia ja luettelointia jatkettiin, ja sähköiseen muotoon saatiin myös otos ravintola Kaisaniemen terassista 1960-luvulla.

Digitaliseringen och katalogiseringen av de gamla färgdiablerna i bildsamlingen fortsatte, och även en bild på restaurang Kaisaniemis terrass från 1960-talet fick en digital form.

The digitalisation and cataloguing of the old coloured slides of the picture archives continued, with materials transformed into electronic format including a picture of the terrace of restaurant Kaisaniemi from the 1960s.

Helsingin kaupungin museo

Kokoelmat

Vilkas näyttelyvuosi hallitsi kokoelmatyötä, ja näyttelytallenteiden valinta, konservointi, esillepano ja näyttelynrakentaminen työllistivät paljon. Silti kokoelmanhallintaa laajennettiin ja kokoelmalogistiikkaa kehitettiin jatkuvasti. Kokoelmia inventoitiin ja luettelointi tietokantaan systemaattisesti. Ennaltaehkäisevä konservointi, kuntokartoitukset ja tarvittaessa konservointi olivat tärkeä osa kokoelmanhallinnan tason nostamista. Yleisölle järjestettyjä kokoelmakeskusvierailuja jatkettiin.

Toimintavuoden aikana kokoelmayksiköt osallistuivat kahteen valtakunnalliseen hankkeeseen: Museo 2015 kehittää kokoelmanhallintaa ja yhtenäistää hallintakäytäntöjä ja TAKO edistää kulttuurihistoriallisten museoiden tallennustyönjakoa ja nykydokumentointiyhteistyötä. Tutkimuspäällikkö Minna Sarantola-Weiss oli TAKO-ohjausryhmän puheenjohtaja.

Monipuolinen perustyö yhdistettynä vilkkaaseen näyttelytoimintaan sekä kas-

vavaan ohjelmatuotantoon on vaatinut edellisvuosien tapaan sekä määräraikaisen työvoiman palkkaamista että ostopalveluiden käyttöä.

KOKOELMAN-HALLINTAJÄRJESTELMÄ JA KOKOELMIEN LUETTELOINTI TIETOKANTOIHIN

Keväällä 2012 museon MediaKsi-kokoelmanhallintajärjestelmään luotiin kaksi uutta tietokantaa: liikkuvan kuvan kanta ja äänitallennekanta. Uuteen tietokantaan tallennettiin noin yksitoista tuntia digitoituja kaitafilmejä 1950–1980-luvulta, muun muassa ainutlaatuinen kokonaisuus helsinkiläisperheen elämästä vuosikymmenten varrelta sekä Helsingin olympiakisoissa 1952 vierailleen brittitureistin kuvaama aineisto. Hanke rahoitettiin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä digitointivastuulla, jolla katettiin myös värifilmaineiston digitointia.

Työ kokoelma- ja rakennuskulttuuritietokantojen avaamiseksi julkiseen käyttöön verkossa jatkui. Museo luopui omasta asiakasliittymähankkeestaan ja lähti mukaan Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeen toiseen aaltoon. KDK-liittymä vaatii kokoelmanhallintajärjestelmältä rajapinnat, joiden avulla tietokantojen sisältö saadaan KDK:n kautta haettavaksi. Rajapintojen ja taustajärjestelmän muutosten suunnittelu käynnistyi ja toteutus alkaa vuoden 2013 alussa.

Esinekokoelmien tietokantaan tallennettiin vuoden aikana pääasiassa inventoituja, näyttelyihin tulevia sekä uutta kartuntaa olevia esineitä 1 654 tallennetta. Esinetietokannan tallenteiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 62 502.

Valokuvakokoelmissa jatkettiin digitointistrategian mukaista digitointia ja luettelointia. Marraskuussa 2013 avautuvaa Rasvaletti-valokuvanäyttelyä ennakoiden painopisteenä oli 1950-luku. Suurimpia digitoituja kokonaisuuksia olivat Elannon negatiivikokoelma ja valokuvaaja Eino Heinosen tuotanto. Arvokkaiden lasinegatiivien ja huonosti säilyvien väridiojen digitointia jatkettiin. Työ valmistui muun muassa A. E. Rosenbröjjerin 1800–1900-lukujen vaihteessa kuvaaman lasinegatiivikokoelman osalta. Lisäksi keskeisen osan digitointi- ja luettelointityöstä muodostivat kuva-arkiston asiakkaiden tilaamat kuvat ja museon omien dokumentointiprojektien tuotokset. Valokuvatietokantoihin vietiin yhteensä 3 560 kuvaa, ja vuoden lopussa kuvia oli tietokannassa 54 585.

Taidekokoelmassa saatiin päätökseen grafiikkakokoelman luettelointitietojen ja inventointikuvien vieni tietokantaan. Tietokantaan tallennettiin julkaisukelpoisin kuvin myös uudet hankinnat. Yhteensä luettelointiin 151 teosta, ja vuoden lopussa tietokannassa oli 5 378 teosta.

Arkistokokoelman suurin luettelointihanke oli G. W. Sundmanin kauppahuoneen kirjeenvaihto 1700-luvun lopulta 1830-luvulle. Mittavasta kokoelmasta tietokantaan vietiin tiedot 948 kirjeestä. Rakennuspiirustusten luettelointia jatkettiin ja julkaisukelpoisin kuvin tallennettiin esimerkiksi Eliel Saarisen Munkkiniemi-Haaga -projektin asemakaavoja ja rakennussuunnitelmia sekä muun muassa Helsingin olympialaisten julisteen kilpailuehdotuksia. Yhteensä luettelointiin

**Vanhankaupungin-
kosken kalastuksen
dokumentointi toi
kokoelmiin hengit-
tävät kahluuhousut,
jotka ovat innok-
kaalle kalamiehelle
välttämättömät.**

**I och med att fisket i
Gammelstadsforsen
dokumenterades
utökades också
museets samlingar
med vadarbyxor som
andas och som är
nödvändiga för ivriga
fiskare.**

The documentation of
fishing in Vanhankau-
punginkoski introduced
a pair of waders, an
essential piece of
equipment for any avid
fisherman, to the mu-
seum's collection.
Ira Launiala

Museolle lahjoitettiin töölö-
läisasunnon komeroista löy-
tynyt "varmuusvarasto" noin
vuodelta 1962.

"Ett säkerhetsupplag" från
cirka 1962 som hittades i
ett skåp i en lägenhet i Tölö
donerades till museet.

A "reserve supply" from approximately
1962 found in the closet of an apartment
in Tölö was donated to the museum.
Tiina Heino

1 515 arkistotallennetta, joita oli vuoden lopussa tietokannassa 22 076.

Kulttuuriympäristöyksikössä luetteloi-
tiin kertomusvuonna merkittävä määrä
kulttuuriperintöä, yhteensä 2 110 tallen-
netta, joista arkeologiaan liittyi 1 344 ja
rakennusperintöön 766.

ESINEKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN

Esinekokoelmat karttuivat kertomus-
vuoden aikana 12 hankintaerällä. Han-
kintaerien yhteismäärä, taide ja arkisto
mukaan lukien, oli 37. Lisäksi kokoel-
miin tehtiin kaksi ostoa, jotka liittyivät
Vanhankaupunginkosken kalastusdoku-
mentointiin.

Yksityisiä lahjoituksia

Museo sai lahjoituksena "varmuusvaras-
ton", joka sisältää kahvia, tupakkaa, liha-
liemikuutioita, maitojauhetta, herneitä
ja sokeria. Vuoden 1962 vaiheilla kätketty
varasto löytyi töölöläisasunnon remontin
yhteydessä umpeen levytetystä ja maala-
tusta yläkomerosta. Liekö Yhdysvaltojen
ja Neuvostoliiton välillä 15.10.1962 puh-
jennut Kuuban kriisi saanut asukkaan va-
rautumaan pahimpaan?

Toinen kriisiaikoihin liittyvä esine
on helsinkiläisestä Kollman Kappa -ni-
misestä liikkeestä hankittu kaulaliina,
johon on painettu nimi "Stefan Kollman".

Itävallanjuutalainen Stefan Kollman oli
Suomesta Saksaan luovutettavien listalla
vuonna 1942. Hän säästyi lopulta luovu-
tukselta, mutta hänen Georg-veljensä
joutui vaimonsa ja 2-vuotiaan poikansa
kanssa Auschwitziin. Georg Kollman oli
ainoa kahdeksasta Suomen luovuttamasta
juutalaisesta, joka selvisi hengissä kes-
kitysleiriltä.

Helsinkiläisiin yrittäjiin liittyviä esinei-
tä oli kolmessa lahjoituksessa. Lastenvaa-
tekokoelma karttui 1970-luvun hupparilla,
housuilla ja hupullisella haalarilla, jotka
on valmistanut helsinkiläinen EasyBeasy.
Vuosina 1970–1991 toimineen EasyBeasyn
haalareita myytiin satoja tuhansia Suo-
messä, muissa Pohjoismaissa ja Saksassa.
Ruoholahdessa toiminut Oskar Janatuisen
Kuvan- ja kivenveistämö oli erikoistunut
hautapatsaisiin, kuvanveistoksiin, puu-
tarhakoristeisiin sekä terastitöihin ja ra-
kennusornamentteihin. Liikkeestä saatiin
lahjoituksena muun muassa työkalulaa-
tikko, terastirautoja, hiomakone, veistoja-
lusta sekä terastiveistos "Painivat karhut".
Lahjoitusta täydentävät valokuvat sekä
Oskar Janatuisen pojan Aapo Janatuisen
haastattelu. Kokoelmissa entuudestaan
ollutta vuonna 1991 toimintansa lopetta-
neen A. Mattlinin valmistamien työvaat-
teiden kokonaisuutta voitiin täydentää
muutamilla uusilla vaatekappaleilla sekä
kaavoilla ja arkistotallenteilla.

Janton Oy ja sen tytäryhtiö Citypress
Oy lahjoittivat City-lehden jakelutelineen,
kolme lööppiä ja nipun City-lehtiä. Kau-
punkikulttuurin uuden aallon ikoniksi
1980-luvulla muodostunut City-lehti jul-
kaisi viimeiset paperinumeronsa syksyllä
2012. Lakkauttamisen myötä jakeluteli-
neet hävisivät kaupunkikuvasta.

Vanhankaupunginkosken kalastusta
dokumentoitii haastattelemalla ja valo-
kuvaamalla kalastajia. Perhokalastajalta
saatiin lahjoituksena perhorasia ja 14
perhoa. Ostoina hankittiin uistinkalasta-
jan kahluuhousut, -takki ja -kengät, vapa
keloineen sekä 10 vaappu-uistinta. Toisel-
ta kalastajalta ostettiin kokoelmiin lähes
seitsemän metriä pitkä, kalastajan itsensä
valmistama lippoahaavi.

Virastojen ja yhdistysten lahjoituksia

Sosiaaliviraston Tekstiilityökeskus lah-
joitti Auran sairaalassa käytössä olleet
kastemekot 1980–1990-luvulta, Muumi-
kuvioiset verhot vuodelta 1958 sekä sai-
raanhoitajan päähineen tärkkäysohjeen.
Samaan lahjoitukseen kuuluu myös
kaupungin työtuvilla (nykyisin Tekstiili-
työkeskus) tehty mallikappale Helsingin
kaupungin lastentarhojen makuupussik-
si. Makuupussi on ollut käytössä ainakin
1970-luvulla, jolloin lyhytten äitiyslomien
takia hyvinkin pieniä lapsia vietiin
päivähoitoon.

Tulevaa musiikinäyttelyä valmisteltiin kokoamalla kuvia Helsingin treenikämpistä ennen ja nyt. Kuvassa Kurt Nuotio kvintetin harjoitukset 1950-luvulla.

Den kommande musikutställningen förbereddes genom att man samlade in bilder på bandlokaler i Helsingfors förr och nu. På bilden övar Kurt Nuotios kvintett på 1950-talet.

Preparations of the upcoming music exhibition included gathering pictures of past and present rehearsal places in Helsinki. Pictured is a rehearsal session of the Kurt Nuotio quintet from the 1950s.

Kari Hakli

VALOKUVAKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN JA DOKUMENTOINTIVALOKUVAUS

Kokoelmiin liitettiin 30 kuvaerää, jotka käsittivät 435 kuvaa, paljolti yksityisiä koti-, juhla- tai luokkakuvia. Harvinaisempia ovat Helsingin musiikkielämän dokumentointiin liittyvän treenikämpäkyselyn tuomat vanhat kuvat helsinkiläisbändien treeneistä. Kokoelmiin liitettiin myös kuvia kultaaaja A. Savolaisen työstä. Valokuvaaja Constantin Grünbergin ja hänen sukunsa vaiheisiin liittyvien kuvien tallentaminen jatkui. Ammatti- valokuvaajilta hankittiin rakennettuun ympäristöön liittyviä dokumentointiku-

via, kuten Matti Huuhkalta Remanderin talon, Aleksanterinkatu 16, aineisto ja Kari Haklilta modernismin arkkitehtuurikohteita. Kuva-arkisto vastaanotti kaupungin virastojen valokuvien päätearkistona hallintokeskuksen tiedotuksen valokuva-, video- ja filmimateriaalia.

Suurin kartunta, noin 5 000 kuvaa, syntyi museon omien valokuvaajien dokumentointikuvauksista, joissa talennettiin sisältöyksiköiden laatiman ohjelman mukaan kulttuuriympäristön muutoksia, ajanilmiöitä sekä museon tutkimus- ja näyttelyprojekteihin liittyviä aiheita. Tulevaa musiikinäyttelyä varten kuvattiin pääkaupunkiseudun

Vanhankaupunginkosken kalastusta dokumentoitiin valokuvaamalla koko perheen kalastustapahtuma Koskipäivä.

Fisket i Gammelstadsforsen dokumenterades genom att man fotograferade fiskeevenemanget Forsdagen för hela familjen.

Fishing in Vanhankaupunginkoski was documented by photographing the family fishing event Koskipäivä ('Rapids Day').

Ira Launiala

ainoa tanssilava Helsinki-Pavi, Kaartin soittokunnan vahtiparaati ja esitys Espan lavalla, katusoittajia, sambakulkue, puistotanssit Oopperan lavalla, teknotapahtuma Alppipuistossa ja yhteislauluilta Soutustadionilla. Valokuvaaja Juho Nurmi jatkoi porrashuoneiden kuvausta, jonka upeita tuloksia julkaistiin Porras-huoneet-kirjassa. Kaupunkiympäristön muutosta dokumentoitiin Jätkäsaarella ja Kalasatamassa. Vanhan kauppahallin peruskorjaukseen liittyvä dokumentointi aloitettiin kuvaamalla hallin toimintaa. Vanhankaupunginkosken vapaaajankalastuksen dokumentointiin liittyi myös valokuvaus. Kaupunkikulttuuria tallennettiin kuvaamalla muun muassa Kumpulan kyläjuhlat, Maailma kylässä -festivaali Rautatientorilla ja Kaisaniemen puistossa, ravintolapäivä ja siivouspäivä sekä Maatilatori Eat & Joy Kluuvin kauppakeskuksessa. Keski-Uudenmaan museoiden kuvaus museoportaalia varten jatkui.

TAIDEKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Helsinki-taiteen kokoelma karttui seitsemällä hankintaerällä. Niistä merkittävin oli Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry:n lahjoitus, joka käsittää kuusi huuto-kaupoista hankittua öljymaalusta. Kiinnostavia ovat muun muassa Onni Ojan Töölön sokeritehtaan konttorirakennusta esittävä maalaus vuodelta 1946, Eric Vastströmin maalaus Kaisaniemenkadusta vuodelta 1945 ja Georg Engeströmin tehdassarjaan kuuluva Salmisaarta kuvaava maalaus vuodelta 1956. Lahjoituksena saatiin myös vuonna 1891 maalatut muotokuvat Hotelli Seurahuoneen vahtimestarina toimineesta J. F. Holmbergista ja hänen vaimostaan Carolinasta (o.s. Wallenius).

ARKISTOKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Arkistokokoelman karttui 16 hankintaerällä. Lahjoituksena saatiin muun

muassa Helsingissä opiskelleen ja työskennelleen kättilön tutkintotodistus vuodelta 1920, työtodistuksia 1930-luvulta ja erokirja vuodelta 1957. Rakennuspiirustuskokoelma karttui Ruoholahdenkatu 8:aa koskevalla piirustussarjalla vuosilta 1885–1890. Nykydokumentoinnin piiriin kuuluivat presidentin- ja kunnallisvaalien kampanja-aineistojen keruu ja Helsingin pääkaupungiksi tulon 200-vuotisjuhlavuoteen liittyvien tilaisuuksien kutsujen, ohjelmien ja oheismateriaalien tallentaminen.

KIRJASTO

Museon kirjaston kokoelmat käsittävät lähinnä museoammatillista tutkimus-kirjallisuutta sekä museoesineiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjasto palvelee kirja- ja lehtikokoelmiensa sekä tietokantojensa avulla museon työntekijöitä. Museon ulkopuolelle aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua. Kirjaston kokoelmat karttuivat ostoin, lahjoituksin ja julkaisu-vaihdon kautta. Kirjat, joissa on julkaistu museon kuvia, toimitetaan museon kirjastoon.

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVINTI

Toimintavuoden kolme suurta näyttelyä olivat pääroolissa kokoelmakeskuksissa ja konservoinnissa. Näyttelykonservoinnin lisäksi konservaatoreiden ja museomestarien työpanos korostui etenkin esineellisesti runsaan Made in Helsingin esillepanon suunnittelussa ja rakentamisessa. Näyttelysuunnittelija ja tekstiilikonservattori suunnittelivat näyttelyyn esimerkiksi uudenmallisen hattutelineen. Antiikkiesineiden huolto ja konservointi olivat aiheina myös näyttelyn oheistapahtumissa, joiden järjestämisessä konservaatoreilla oli siksi tavallista suurempi vastuu.

Kokoelmamuseomestarit ja museoavustaja vastasivat kolmen ison näyttelyn ja viikoittaisten kokoelmakuljetusten lisäksi laina- ja tutkimusasiakkaiden vaatimasta kokoelmalogistiikasta. Työtä helpottivat sijaintikoodit, jotka otettiin vuonna 2012 käyttöön myös tekstiilikokoelmassa.

Ennaltaehkäisevä konservointi keskittyi näyttely- ja säilytysolosuhteiden seurantaan museoissa ja kokoelmakeskuksissa. Näyttelytiloista ongelmallisin

**Malmin
kokoelmakeskuksessa
inventoitiin ja
pakattiin huolellisesti
1800-luvun
silkkipuvut.**

**På samlings-
arkivet i Malm
inventerades
och packades
noggrant ner
silkesklänningar
från 1800-talet.**

19th century silk
dresses were
inventoried and
carefully packed
in the Malmi
collection centre.
Ira Launiala

oli Kulttuurikeskus Korjaamolla toimiva Ratikkamuseo, jossa esineet ovat alttiina kulutukselle ja vaurioille. Kuljetusten esineille aiheuttamaa rasitusta alettiin kartoittaa tärinämittarin avulla.

Vuoden aikana toteutetuista kokoelmainventoinneista merkittävimmät olivat jalometallikorujen sekä 1800-luvun silkkipukujen inventoinnit. Molemmista projekteista vastasi määräaikainen konservaattori vakituisten esine- ja tekstiilikonservaattorien keskittyessä näyttelykonservointiin. Malmin kokoelmakeskuksessa tehty inventoinnit valmistelivat osaltaan Sofiankadulla olevien arkistomakasiinin ja konservointitilojen vuonna 2013 alkavaa siirtoa kokoelmakeskuksiin.

Arkeologisia tallenteita huollettiin kertomusvuonna 367. Arkisto-, taide- ja valokuvakokoelmissa tehtiin huoltotoimia osana normaalia kokoelmatyötä. Paperikonservaattoa työllistivät näyttelyihin valittujen paperipohjaisten talletteiden konservointi ja huolto sekä näytteillepano.

KUVALAITOS

Kuvalaitos tuottaa digitaaliset kuvatieläiset ja kuvatulosteet kokoelmatieläkantoihin, arkistoihin, julkaisuihin, näyttelyihin, tiedotukseen, markkinointiin ja kuva-arkiston asiakkaille.

Kuvalaitoksen työtä leimasi lähes koko vuoden vesivahingon aiheuttama hajasijoitus väistötiloihin. Silti digitoinnin menetelmien ja työtapojen kehittämistä jatkettiin muun muassa siirtymällä kokonaan kameralla tapahtuvaan vedosten, negatiivien ja diojen digitointiin. Pitkäjänteisellä digitoinnin kehittämishankkeella osallistuttiin kaupunginjohtajan innovaatiokilpailuun. Edellisvuosien tapaan kuvalaitoksella kävi museo-, arkisto- ja valokuvausalan ammattilaisia tutustumassa työmenetelmiin ja laitteisiin. Kuvalaitos jakoi osaamistaan Keski-Uudenmaan museoiden koulutuspäivillä.

Kuvalaitos jatkoi yhteistyössä kuvantutkijoiden kanssa 1950–60-luvun väridiojen, lepoarkistossa olevien vanhojen alkuperäisvedosten ja huonokuntoisten nitraattinegatiivien digitointia. Kuvankäsittelijät digitoivat vuoden mittaan 7 680 kuvaa (2011: 7 846). Kuva- ja tekstitulosteita tehtiin näyttelyihin ja markkinointiin sekä asiakkaille 1 436. Kuvia, julisteita ja näyttelytekstejä laminoitiin 448.

Näyttelytoiminta

Made in Helsinki -näyttelyn muotisalongin catwalk kutsui kävijöitä kokeilemaan mannekiinin roolia.

Catwalken i en modesalong på utställningen Made in Helsinki erbjöd besökarna möjlighet att pröva rollen som mannekäng.

The catwalk in the fashion salon of the Made in Helsinki exhibition invited visitors to try their hand at modelling.

Sakari Kiuru

MUSEOT JA NÄYTTELYT

**Enteitä ja ennustuksia
Koiramäen tapaan
29.1.2012 asti**

Lokakuussa 2011 Sederholmin talon valtasivat Mauri Kunnaksen suosittu Koiramäki-hahmot. Lastennäyttely tutustutti kävijät entisajan töihin, tapoihin ja uskomuksiin. Turun maakuntamuseon tuottama näyttely koostui kuvakankaista, rekvisiitasta ja Kuralan Kylämäen opeuskokoelman esineistä, joita kaupunginmuseum täydensi uusilla kuvakankailla sekä omilla esineillä ja rekvisiitalla.

**"Enemmän funkista, Reino!"
Design Helsinki-elokuviissa
15.2.2012–15.1.2013**

Museon päärakennuksessa Sofiankatu 4:ssä ollut designpääkaupunkivuoden näyttely yhdisti 1930–60-lukujen kotimaisen elokuvan, Helsingin ja designin. Näyttelyn idean ja rungon loi lavastaja Minna Santakari, joka vastasi myös näyttelysuunnittelusta. Näyttely tehtiin

**Painavan pliseeraus koneen nosto
Hakasalmen huvilan yläkertaan vaati
järeää kalustoa.**

Det krävde en kraftig utrustning att lyfta en tung plisseringsmaskin till övre våningen på Villa Hagasund.

Lifting the heavy pleating machine to the second floor of the Hakasalmi Villa required some strong equipment.

Ira Launiala

Näköalapaikka – kertomuksia Pihlajamäestä -näyttely vei Keijo Teihin ja muiden pihlajamäkeläisten luo kuulemaan muistoja arjesta ja asumisesta arkkitehtuuristaan kuulussa lähiössä.

Utställningen Plats med vy – berättelser från Rönnebacka tog besökaren hem till Keijo Teihi och andra invånare i Rönnebacka för att lyssna på deras minnen av vardagen och boendet i denna förort som är berömd för sin arkitektur.

The exhibition A Place with a View – Recollections of Pihlajamäki took visitors to meet Keijo Teihi and other residents of Pihlajamäki to hear stories about everyday life and living in this architecturally renowned suburb.

Lidia Tirri

”Enemmän funkista, Reino!” -näyttely henkientisajan elokuvateatterien yllleistätunnelmaa.

Utställningen ”Mer funkis, Reino!” utstrålade den lyxiga stämningen på gamla biografier.

The Design in Helsinki Films exhibition emulated the luxurious atmosphere of old movie theatres.

Sakari Kiuru

yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen arkiston KAVA:n kanssa. Yksittäisen elokuvien lisäksi esiteltiin elokuvanteon osa-alueista muun muassa lavastusta ja puvustusta. Valkokankailla näytettävien elokuvaotteiden taustalla komeili Helsinki. Oheisohjelmassa kuultiin muun muassa elokuvatahtien ja elokuvatyöntekijöiden muistoja. Kävijämäärä ylsi näyttelyn päättyessä 50 000:een.

Näköalapaikka

Kertomuksia Pihlajamäestä

4.2.–26.2.2012, 8.3.–18.4.2012 ja
12.5.–26.8.2012

Vuonna 2012 tuli kuluneeksi 50 vuotta Pihlajamäen ensimmäisten talojen valmistumisesta. Juhlan kunniaksi kaupunginmuseo julkaisi kirjan, johon toimittaja Kristiina Markkanen ja valokuvaaja Lidia Tirri kokosivat haastatteluja ja valokuvia pihlajamäkeläisten muistoja. Materiaalin pohjalta tehtiin myös näyttely, joka oli esillä Pihlajamäen ostoskeskuksessa, Viikin kirjastossa ja Sederholmin talossa. Kirja ja näyttely olivat designpääkaupunkivuoden ohjelmaa. Kaupungin lähiörahasto tuki hanketta.

Helsinki Photography

Biennial 2012:

No Exit – Kaupungin tila ja

No Exit – Eletty kaupunki

2.3.–22.4.2012 ja 2.3.–29.4.2012

Helsinki Photography Biennial on Valokuvataiteilijoiden liiton järjestämä uuteen valokuvaan keskittyvä tapahtuma, jonka vuoden 2012 teemana oli kaupunki ja urbaani. Biennaalin päänäyttely toteutettiin yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa Hakasalmen huvilassa ja Sederholmin talossa. Näyttelyissä oli teoksia kaikkiaan 32 kansainväliseltä valokuvataiteilijalta.

Pää ja sydän

Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina

4.4.–17.6.2012

Museo osallistui Virka Gallerian tuottamaan Helsingin pääkaupunkiuden 200-vuotisjuhlanäyttelyyn käsikirjoitusvaiheessa sekä lainaamalla esineitä, arkistotalenteita ja valokuvia.

Made in Helsinki 1700–2012

12.6.2012–1.9.2013

Hakasalmen huvilan Made in Helsinki-näyttely nosti esiin sekä pääkaupungin

200-vuotisjuhlan että designpääkaupunkivuoden teemoja kertomalla Helsingissä tehdyistä esineistä ja niiden tekijöistä. Näyttely oli kunnianosoitus osaamiselle, jota Helsingissä on ollut sen perustamisesta lähtien. Esillä oli sekä perinteisiä keräilijän aarteita, hopeaa ja hienoja ateljeepukuja, että arkipäivän esineitä, joita teollisuuden ja teollisen muotoilun kehitys ovat tuoneet kaikkien ulottuville.

Lasten kaupunki

Sederholmin talossa

21.11.2012 alkaen

Kaupunginmuseon uusi museo koostuu 1700-luvun kaupunkia mukailevasta leikki- ja oppimisympäristöstä, Helsingin koululaitoksen historiasta ja 1920–30-luvun koululuokasta, helsinkiläisen lapsuuden historiasta kertovasta osiosta sekä 1970-luvun mummolasta. Lasten kaupungin rakentamisen mahdollisti museonystävä Kirsti Suvannon testamenttilahjoitus. Koko perheen museon uutuus ovat vapaaehtoiset museomummit ja -vaari, joiden kanssa voi jutustella viikonloppuisin.

Kuvapolut

Kuvapolut-sähkökaappinäyttely jatkui koko kertomusvuoden. Konsepti on kiinnostanut kaupunginosayhdistyksiä. Puistola-seura sai oman polkunsä tällä vuonna, ja lisää polkuja on tulossa.

Lasten kaupungin vetonauloihin kuuluu 1970-luvun mummola, jossa voi viikonloppuisin tavata vapaaehtoisen museomummon tai -vaarin.

Ett av slagnumren i Barnens stad är mormors hem från 1970-talet. Där kan man under veckosluten träffa en frivillig museimormor eller -morfar.

Highlights in The Children's Town include a grandmother's home from the 1970s, where visitors can meet volunteer museum grandmothers and -fathers at weekends.

Sakari Kiuru

Kävijämäärät museoittain

	2008	2009	2010	2011	2012
Sofiankatu 4	46 667	47 942	43 967	37 222	47 810
Hakasalmen huvila	12 883	34 454	57 462	38 231	26 633
Sederholmin talo	33 270	27 980	34 413	33 753	35 462
Koulumuseo	5 431	5 023	4 528		
Voimalamuseo	3 559	7 019	5 287		
Työväenasuntomuseo		5 682	3 673	4 504	4 735
Ruiskumestarin talo	4 858	5 528	4 529	5 287	4 526
Tuomarinkylän kartanomuseo	19 843	18 854	18 781	8 349	9 408
Ratikkamuseo	12 551	18 869	32 194	36 489	29 070
YHTEENSÄ	139 062	171 351	204 834	163 835	156 644

Museon verkkosivut

- sivulatauksia 467 884
- käyntejä 149 487
- kävijöitä 125 219

KAUPUNGINMUSEON NÄYTTELYT TOIMIPISTEITTÄIN

Hakasalmen huvila

- Merelle – 150 vuotta purjehdusta Helsingissä 27.5.2011–8.1.2012
- No Exit – Kaupungin tila, Helsinki Photography Biennial 2.3.–22.4.2012
- Made in Helsinki 12.6.2012–1.9.2013

Sederholmin talo

- Enteitä ja ennustuksia Koiramäen tapaan 1.10.2011–29.1.2012
- No Exit – Eletty kaupunki, Helsinki Photography Biennial 2.3.–29.4.2012
- Näköalapaikka – Kertomuksia Pihlajamäestä 12.5.–26.8.2012
- Lasten kaupunki 21.11.2012–

Ruiskumestarin talo

- Pikkuporvariskoti 1860-luvun Helsingissä

Raitioliikennemuseo

- Vuosisadan ratikkamatka

Tuomarinkylän museo

- Tyylikästä

Työväenasuntomuseo

- Työläiskoteja 1910-luvulta 1980-luvulle

NÄYTTELYKÄVIJÄT

Kaupunginmuseumissa oli vuoden 2012 aikana 156 644 kävijää. Määrä laski edellisvuodesta 4 %. Kävijöitä oli keskimäärin 16,46/aukiolotunti (2011: 17,58). Sofiankatu 4:n kävijämäärä 48 000 (2011: 37 000) merkitsi huomattavaa kasvua, Hakasalmen huvilassa ja Ratikkamuseossa oli aiempaa hiljaisempaa ja muiden museoiden luvut pysyivät jotakuinkin entisellään.

Yleisöpalvelut

MUSEOIDEN AUKIOLOAJAT

Kaupunginmuseumo, Sofiankatu 4, oli auki 15.2. alkaen ma-pe klo 9–17, to klo 9–19 ja la-su klo 11–17. Muiden museoiden aukioloaika oli ke-su klo 11–17, Sederholmin talo ja Hakasalmen huvila olivat lisäksi torstaisin auki klo 19:ään. Ympäri vuoden auki olivat Sofiankatu 4, Hakasalmen huvila, Sederholmin talo, Tuomarinkylän kartanomuseo ja Ratikkamuseo. Työväenasuntomuseo avattiin kesäksi (9.5.–30.9.) ja Ruiskumestarin talo myös joulukaudeksi (4.–8.1., 6.6.–16.9. ja 7.11.–30.12.).

Museon sitova toiminnallinen tavoite oli 9 000 aukiolotuntia. Tavoite ylitettiin: aukiolotuntien määrä oli 9 517 (2011: 9 320), ja määrässä oli kasvua yli 2 %.

MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Kaupunginmuseumon opetuspalvelut on tarkoitettu kaikenikäisille: päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille sekä järjestöille ja yhdistyksille. Lisäksi museopedagogia tukee osaltaan uussuomalaisten kotoutumista. Myös ikääntyvien hyvinvoinnin edistäminen kuuluu toimintaan.

Museon opetustimissä on viisi museolehtoria ja kaksi työpajaohjaajaa. Opetuspalvelut koostuvat näyttelyopastuksista, esitelmistä, tietopalvelusta, kursseista, kerhoista, työpajoista sekä opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjauksesta. Ammattitaitoa täydennetään koulutustilaisuuksissa ja opintomatkoilla. Kuluneena vuonna osallistuttiin esimerkiksi museolehtori räättälöityyn projektinhallintakoulutukseen ja Pohjoismaiseen museopedagogiseen seminaariin.

Museolehtorit ovat ottaneet osaa museon julkaisutoimintaan kirjoittamalla, toimittamalla ja kääntämällä artikkeleita. Lisäksi opetustimiä ovat työllistäneet näyttelyiden suunnittelu- ja ohjeistustyöryhmät sekä muut työryhmät, kuten Lähiöprojekti 2012–2015 ja Kulttuurin kouluille -työryhmät yhteistyössä kaupungin muiden virastojen kanssa.

Vuonna 2012 opastettuja ryhmäkävijöitä oli 9 922 (2011: 9 187). Kasvua edellisvuodesta oli 8 %.

Teemaopastukset lapsille ja nuorille

”Enemmän funkista, Reino!” -näyttelyssä tarjottiin kohdennettuja opastuksia pe-

ruskoulun yläluokille. Korkeakouluharjoittelijat laativat kaupunkikuvan muutosta ja elokuvien naiskuvaa käsittelevät opetuspaketit koulujen käyttöön. Näytellyssä pidettiin kolme työpajaa: Nostalgiset Helsinki-elokuvat -muistelu, Tähtityylin stailaus ja Glamourkorutyöpaja. Tuomarinkylän kartanomuseossa järjestettiin huhtikuussa Pakilan yläasteen näytelmälliset vierailupäivät, joilla parikymmentä 8.-9.-luokkalaista ilmaisutaidon opiskelijaa esiintyi parillesadalle koulun 7.-luokkalaiselle.

Neljäsluokkalaiset pääsivät toukuksessa aikamatkalle otsikolla Hyppysellinen Unioninkatua – aika- ja lautasmatka pääkaupungissa 1812–2012. Jalan ja museobusseilla taitetun matkan varrella tutustuttiin arkkitehti Engeliin ja Observatorioon, osallistuttiin naisten äänioikeusmarssiin 1905, etsittiin Katri Valan kadonnutta käsikirjoitusta ja paettiin pommituksia Kasvitieteelliseen puutarhaan. Hakaniemen torilla tavattiin olympiakesää viettäviä kaupunkilaisia ja ihmeteltiin uutuusruokia 1980-luvun

perhejuhlissa. Lopuksi juhlittiin satavuotista Kallion kirkkoa. Dramatisoitu aikamatka toteutettiin yhteistyössä kulttuurikeskuksen, Kallion lukion sekä Drama och Teater rf:n kanssa.

Onnea, Helsinki! -kesäkurssilla perehdyttiin Helsingin 200-vuotiseen pääkaupunkihistoriaan, muun muassa keisarivierailuihin, työväen asuinoloihin ja lähielämään Pihlajamäessä. Syyskuussa kaupunginmuseo ja Lastentarhamuseo järjestivät esikoululaisille Lastentarhamatka-teemaopastuksia Työväenasuntomuseolta Ebeneser-taloon.

Työväenasuntomuseossa oli syyskuussa Elämää Kirstinkujalla -teemaopastuksia esikouluikäisille ja alakouluille sekä Pitkäsillan takana -teemaopastuksia yläluokille, lukioille ja muille oppilaitoksille. Made in Helsinki -näyttelyssä pidettiin syksyllä yläkouluikäisille museosuunnistuksia, joissa koululaiset kulkivat ryhmänä näyttelyssä kartan avulla ja etsivät rasteja tutustuen löytämiensä esineiden tarinoin. Opiskelijoiden tuottama Kuku meidän kuulijoita -vaellusdraama kutsui

esikoululaisia ja 1.-2.-luokkalaaisia Tuomarinkylän kartanopuistoon lokakuussa,

Marraskuun lopulla avatussa Lasten kaupungissa oli Matka 1700-luvulle -, Lap-suuden historia- ja Vierailu 1970-luvun mummolaa -teemaopastuksia. Myös Vanhanajan oppitunnit jatkuivat kahden vuoden tauon jälkeen. Teemaopastuksia on tarjottu suomeksi ja ruotsiksi. Lasten kaupungissa pidettiin naamio- ja askartelutyöpajoja Naamiohuvit-lastenjuhlassa 25.11. ja Adventin avauksessa.

Ohjelmaa aikuisille ja koko perheelle

Kaupunkitapahtumia

Museo osallistui edellisvuosien tapaan kaupunkitapahtumiin, kuten toukuksessa uuteen Ihana Helsinki -tapahtumaan, jossa museo näkyi komeasti Helsingin pääkaupunkiaseman 200-vuotisjuhlakulkueessa. Taiteiden yönä museo tarjosi monipuolista ohjelmaa: Tauno Palon lauluja Sofiankatu 4:ssä, kierrätyskäsityönäytöksiä Hakasalmen huvilassa ja lastenkonsertin Tuomarinkylässä.

Katri Vala ja Olavi Paavolainen modernismin lumoissa "Hyppysellinen Unioninkatua" aikamatkalla. Dramatisoitu koululaiskierros kuului "Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina" -ohjelmaan.

Katri Vala och Olavi Paavolainen hypnotiserade av modernismen under tidsresan "En nypa Unionsgata". Den dramatiserade stadsvandringen för skolelever ingick i programmet "Helsingfors 200 år som huvudstad".

Katri Vala and Olavi Paavolainen mesmerised by modernism on their trip back in time as part of the "Hyppysellinen Unioninkatua" ('A Touch of Unioninkatu') event. The dramatised school tour was part of the "Helsinki 200 years as capital" programme.

DOT rf / Jorma Kettunen

Café Empire

Kaupunginmuseo ja Palmian kokous- ja juhlapalvelut jatkoivat monivuotista yhteistyötään järjestämällä Helsinki-viikolla 9.–17.6. historiallisen kahvilatahtuman Sederholmin talossa – nyt viimeistä kertaa. Helsingin pääkaupunkiaseman 200-vuotisjuhlan kunniaksi Café Empiressä kahviteltiin nuoren pääkaupungin tyyliin, aikakauden musiikin säestyksellä. Juuri 1800-luvun alkupuolella kahvilakulttuuri rantautui Helsinkiin sveitsiläisten sokerileipurien perustaessa useita konditorioita.

Palmian keittiömestarit toteuttivat historialliset herkut museon tulkitsemien parinsadan vuoden takaisten reseptien mukaan. Café Empire oli menestys. Mediahuomio sai yleisön liikkeelle, ja yhdeksässä päivässä kahvilla kävi lähes 7 000 tyytyväistä asiakasta. Hyvät kokemukset kannustavat museota ja Palmiaa suunnittelemaan pysyvän historiallisen kahvilan perustamista vuonna 2016, kun kaupunginmuseo siirtyy Elefantti-kortteliin Aleksanterinkadun ja Katariinankadun kulmaan.

Työväenasuntomuseon puutarhajuhla

Edelliskesän menestyksen kannustamana museo piti jälleen puutarhajuhlan Työ-

väenasuntomuseon pihalla, kukoistavan historiallisen kukkapenkin äärellä. Tällä kertaa tapahtuman aiheena olivat puutarha- ja puistomuistot, joita voi kuunnella ja kertoa. Yhteistyökumppaneiksi kutsutut järjestöt myivät perinnekasvien taimia ja siemeniä, pitivät puhvettia ja esittelivät toimintaansa.

Tuomarinkylän juhlapiknik

Tuomarinkylän kartanomuseon 50-vuotisjuhlan kunniaksi järjestettiin alueen yrittäjien kanssa historiallinen puistopiknik. Joukko kartanon vaiheisiin liittyviä henkilöitä nautti leivonnaisia parin vuosisadan ajalta. Yleisö saapui piknikille omine eväineen ja moni vanhanajan asussa. Kuten kesätapahtumissa toisinaan käy, piknikvieraat uhmasivat urheasti sadetta.

Muuta ohjelmatuotantoa

Tammi-helmikuussa Tuomarinkylän kartanomuseossa pidettiin viisi Kapiot kuntoon -työpajaa, jotka tarjosivat käsitöiden lisäksi esitelmää. Syksyllä Tuomarinkylässä järjestettiin kolme Neulomuksia ja muisteluksia -työpajaa, joissa neulottiin tossuja.

”Enemmän funkista, Reino!” -näytelyssä oli draamakierroksia, joissa ”elokuvajärjestäjä” Lahja T. Avara-Nyström

paljasti filmistudioiden kiintoisimmat sisäpiiritiedot suomalaisen elokuvan kultakaudelta. Draamakierroksia vedettiin yleisöopastuksina sekä tilauksesta ryhmille.

Toukokuussa järjestettiin kaksi Virkataa ja muistellaan -työpajaa. Toinen pajoista pidettiin Työväenasuntomuseossa teemalla Elämää Pitkäsillan takana ja toinen Tuomarinkylässä teemalla Elämää Pohjois-Helsingissä.

Made in Helsinki -näyttelyn runsas ohjelma tarjosi esitelmien lisäksi muun muassa kuukausittain Uusix-verssaan kierrästytyöpajan. Marraskuussa Kultaa ja hopeaa -tapahtumassa perehdyttiin jalometalliesineiden tunnistukseen ja hoitoon ja askarrettiin hopeakorutyöpajassa.

Kaupunginmuseon tutkijat ja lehtorit osallistuivat jälleen historiallisten kävelykierrosten toteutukseen. Toukokuussa muisteltiin lapsuutta Kalliossa museon, Ebeneser-säätiön ja Kallion kulttuuriverkoston Lastentarhamatalla Työväenasuntomuseolta Ebeneser-taloon. Rakenusviraston kanssa kävelytettiin kesällä yleisöä Tullisaareissa, Kaivopuistossa sekä Eläintarhassa ja Alppipuistossa.

Muistojen matkalaukku on työpajaohjaajien kehittämä työkalu ikäihmisten

Tuomarinkylän kartanon puolta vuosisataa museona juhlittiin historiallisella piknikillä – sateessa.

Domarby gårds halva sekel som museum firades med en historisk picknick – i regn.

The Tuomarinkylä manor's half a century-long run as a museum was celebrated with a historical picnic – in the rain.

Lauri Lähteenkorva

Kaikkietävä, vähän juoruilevakin järjestäjä Lahja Nyström paljasti "Enemmän funkista, Reino!" -näyttelyn draamakierroksilla Helsingin elokuvastudioiden salaisuudet.

Den allvetande, även lite skvallrande inspicenten Lahja Nyström avslöjade Helsingfors filmstudiors hemligheter under de dramatiserade rundturerna på utställningen "Mer funkis, Reino!"

The all-knowing, even a tad gossipy Props Master Lahja Nyström revealed the secrets of Helsinki's film studios on the drama tours of the Design in Helsinki Films exhibition.

Juho Nurmi

viriketoimintaan. Kiertävä laukku sisältää erilaisia esineitä, joiden parissa voi viettää muistelutuokioita eli "muistiaisia". Työpajaohjaajien johtamia matkalaukku-muisteluita pidettiin yhdeksässä eri vanhustenkeskuksessa eri puolilla Helsinkiä ja Espoossa, ja toiminnalla tavoitettiin useita satoja henkilöitä.

Edellisten lisäksi järjestettiin seuraavia opastuksia:

- Omen och spådomar på Jyckeberga vis, Sederholmska huset
- Spöket på herrgården, Domarby herrgårdsmuseum
- "Mer funkis, Reino!" Design i Helsingforsfilmer, Sofiegatan 4
- Huvudstaden Helsingfors, stadsvandring
- Rövkrok och andra lekar från förr, Domarby herrgårdsmuseum
- Livet på Kristinegränden, Arbetarbostadsmuseet
- Norr om Långa bron, Arbetarbostadsmuseet
- erikoisopastuksia kaupunginorkesterin kausikorttilaisille Made in Helsinki -näyttelyssä
- Made in Helsinki, Villa Hagasund
- Alzheimer-yhdistyksen ryhmälle pidettiin yksi Korutyöpaja
- Lilla Martha, Sprutmästarens gård
- På sprutmästarens tid, Sprutmästarens gård
- Barnaliv i gamla Helsingfors, Barnens stad
- Gammaldags jul, Sprutmästarens gård
- Kartanossa kummittelee, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Vanhanajan lauluja ja leikkejä, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Elämää Kirstinkujalla, Työväenasuntomuseo
- Pikku Martan tarinoita, Ruiskumestarin talo
- Vanhanajan joulu, Ruiskumestarin talo
- Tonttutie, Tuomarinkylä
- Joulupallotyöpajat Sofiankadulla ja Tuomarinkylässä

ELOKUVAT

Museo esitti päivittäin Kino Engelissä Helsingin historiaan liittyviä elokuvia ja dokumentteja. Yksittäisten kävijöiden lisäksi monet päiväkodit, koululuokat, opiskelijaryhmät ja maahanmuuttajat tutustuivat Helsingin vaiheisiin eloku-

vien avulla. Elokuissa kävi vuoden aikana 6 218 katsojaa.

Suurin osa elokuvista on Yleisradion TV-arkiston ja Kansallisen audiovisuaalisen arkiston kokoelmista. Museolla oli vuoden 2012 lopussa ohjelmassa yli sata filmiä. Elokuvien pituudet vaihtelevat kymmenestä minuutista pariin tuntiin. Joistakin filmeistä on myös ruotsin- ja englanninkieliset versiot. Kesä-, heinä- ja elokuussa esitettiin iltapäivisin englanninkielisiä filmejä.

MUSEOKAUPPA

Museokaupan asiakasmäärä oli kertomusvuonna 46 502 (2011: 39 625). Luku kääntyi nousuun keväällä, kun Sofiankadun kattoremonttia varten pystytetyt rakennustelineet purettiin. Museokauppa on vakiinnuttanut asemansa Helsinki-aiheisen kirjallisuuden ja lahjatarvaiden myyntipisteinä. Museon omien julkaisujen lisäksi tarjolla on muun muassa kaupunginosayhdistysten ja kaupungin virastojen julkaisuja. Omia julkaisuja myydään myös museon muissa toimipisteissä. Museokaupan myynti oli noin 112 000 € (2011: 73 000 €) ja kaikkien toimipisteiden yhteenlaskettu myynti 146 000 € (2011: 129 000 €). Kaupunginmuseon julkaisuja myy lisäksi Akateeminen kirjakauppa.

KUVAKOKOELMAPALVELUT

Kuva-arkisto oli auki yleisölle maanantaisin ja torstaisin. Aukiolotunteja oli 385 (2011: 410). Yhteistyökumppaneita ja pitkämatkalaisia palveltiin muinakin päivinä. Arkisin palveltiin myös sähköpostitse ja puhelimitse. Kuva-arkistossa oli 1 320 asiakasta (2011: 1 066). Kuvia toimitettiin 4 579 (2011: 5 115). Käyttömaksuja perittiin 119 kuvasta ja kuvaussopimuksia tehtiin kymmenen.

Kuvia käytettiin taloyhtiöiden, virastojen, yritysten ja yhdistysten historiikkeihin, rakennushistoriallisiin selvityksiin, tiedotusvälineiden tarpeisiin, tv-dokumentteihin, näyttelyihin, verkkosivuille sekä opetustarkoituksiin ja opinnäytteisiin. Kuvia tilattiin myös mainoksiin, sisustamiseen ja messutapahtumiin. Pääkaupungiksi tulon 200-vuotisjuhla ja WDC-vuosi näkyivät myös kuvatilauksissa.

Kuva-arkiston toimintaan ja kokoelmanhallintaan tutustuivat muun muassa Kameraseura ry, Laajasalon valokuvaajat ry sekä koululais- ja opiskelijaryhmät.

Julkaisutoiminta

PAINETUT JULKAISUT

Made in Helsinki – Helsinkiläisen työn helmiä kolmelta vuosisadalta

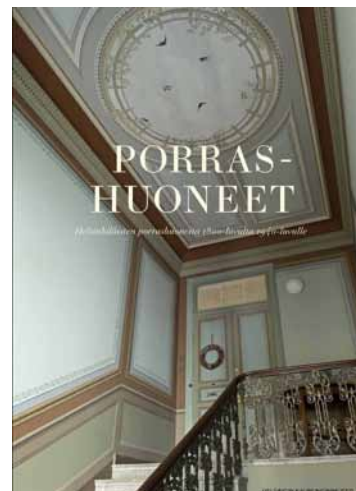
Made in Helsinki -näyttelyn taustalla oli esinekeräilyä monivuotinen tutkimushanke, joka tuotti paljon uutta tietoa museon kokoelmista. Tulokset julkaistiin näyttäväs-
sä kirjassa, jonka ulkoasu palkittiin Antalis Oy:n järjestämässä Design & Print Award 2011 -kilpailussa. Tammikuussa myönnetty palkinto oli hieno alku designpääkaupunkivuodelle.

"Enemmän funkista, Reino!" -näyttelyjulkaisu

Elokuvalahden muodon saanut julkaisu syvensi näyttelyn teemoja muutamain artikkeleihin.

Näköalapaikka Kertomuksia Pihlajamäestä

Pihlajamäen ensimmäisten talojen valmistamisen 50-vuotisjuhlan kunniaksi museo julkaisi kirjan, jossa yhdeksän pihlajamäkeläistä perhettä kertoo lähiön asumisesta ja arjesta. Toimittaja Kristiina Markkanen ja valokuvaaja Lidia Tirri kokosivat kirjan haastattelu- ja valokuva-aineiston.

Kulttuuriympäristön vaaliminen ja rakennussuojelu

Porrashuoneet

Helsingiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle

Lokakuussa ilmestynyt teos herätti paljon huomiota mediassa, ja sitä esiteltiin näyttävästi Helsingin kirjamessuilla. Kirja sai Suomen Taideyhdistyksen kirjallisuuspalkinnon, joka osoitettiin kirjan toimittajalle FT Liisa Suvikummulle. Kirjasta otettiin toinen painos syksyllä.

Historiallinen joulukalenteri

Joulukalenteri sijoitettiin Sofiankadun maisemiin, kaupungin vanhaan ytimeen, Helsingin pääkaupunkiaseman 200-vuotóisjuhlan kunniaksi. Helsingiläisten joulutapojen historiaa esiteltiin suomen ja ruotsin lisäksi myös englanniksi yleisön toiveesta. Kalenteri oli myyntimenestys.

Seinäkalenteri 2013

Seinäkalenteriin valikoitiin Juho Nurmen hienoja valokuvia helsinkiläisistä porrashuoneista.

Sofia-lehti

Museon asiakaslehti Sofia ilmestyi kaksi kertaa. Uusien näyttelyiden lisäksi lehdessä esiteltiin laidasta laitaan museotyön moninaisuutta.

VERKKOTUOTANTO

Vuoden 2012 keskeisin verkkopalveluiden kehittämishanke oli Uudenmaan museoportaali, joka julkaistiin elokuussa osoitteessa www.museo-opas.fi. Yhteistyössä Uudenmaan kahden muun maakuntamuseon kanssa tehty Museo-opas tarjoaa yhteensä 183 museon esittelyt.

Historiallinen joulukalenteri tutustutti muun muassa joulupukin evoluutioon.

Den historiska julkalendern gjorde läsarna bland annat bekanta med jultomtens evolution.

The historical advent calendar introduced people to the evolution of Father Christmas, among other things.

Jaana Mellanen

Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön asiantuntijapalvelut ovat kulttuuriympäristöyksikön keskeisiä toimintoja Helsingissä ja maakuntamuseon toimialueella. Rakennussuojelutyötä tehdään vuorovaikutteisesti yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Korjaushankkeet ja asemakaavojen valmisteluun osallistuminen ovat yksikön perustyötä, jossa museon rakennustutkijat ja -konservaattori sekä arkeologi ovat mukana määrittämässä suojelutavoitteita ja valvomassa tavoitteiden toteutumista. Asiantuntijatoiminnan osana yksikkö antaa puhelin- ja verkkoasiakaille kulttuuriympäristöä, rakennuksia ja historiaa koskevaa tietopalvelua sekä korjausneuvontaa ja välittää alan taitajien yhteystietoja.

Museoviraston kanssa solmitun yhteistyösopimuksen perusteella kaupungin museo antaa maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaislausunnot rakennetun kulttuuriympäristön lisäksi Helsingissä myös muinaisjäännösten osalta.

Museo osallistuu sellaiseen maankäytön suunnitteluun, johon liittyy kulttuurihistoriallisia arvoja. Kulttuuriympäristöyksikkö laati kaikkiaan 467 kulttuuriympäristöön ja rakennussuojeluun liittyvää lausuntoa ja muistiot. Asiantuntijalausuntoja oli 145, Helsingissä kaavoituksesta ja siihen liittyvistä suojelutavoitteista museo antoi 55 lausuntoa. Lisäksi yksikkö valmisteli johtokunnalle yhdeksän asemakaavaehdotuksia koskevaa lausuntoa. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja rakennusten muutos- tai purkuluvista sekä poikkeamishakemuksista annettiin 24 lausuntoa. Maakuntamuseon toiminta-alueelta annettiin kunnille ja ELY-keskukselle kaikkiaan 57 lausuntoa, joista 39 kaavoitukseen, 11 rakennus- tai purkulupiin sekä 7 poikkeamislupiin liittyvää. Muistioita ja selvityksiä laadittiin kaikkiaan 322. Esimerkiksi lukuisista ullakkorakentamishankkeista kirjoitettiin muistio, ja museo osallistui hankkeiden käsittelyyn kaupunkikuvaneuvottelukunnassa. Maakuntamuseon toiminta-alueen kuntien maankäytön suunnitelmista annettiin aiempaa enemmän lausuntoja. Helsingis-

sä kaavoitukseen liittyvien lausuntojen määrä kasvoi vain vähän edellisvuodesta.

Vuonna 2012 tuli Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (ELY-keskus) maakuntamuseoon lausunnolle yhteensä 57 entistämisavustushakemusta, joista avustusta myönnettiin 32 kohteelle. Avustuksia myönnettiin painotetusti vesikattojen kunnostamiseen ja uusimiseen. Suurin osa niistä kohdistui Helsingin Kämpylään, joka on myös valtakunnallisesti merkittävä alue.

Museovirasto myönsi entistämisavustusta Helsingin kaupunginmuseon toimialueella seitsemälle kohteelle, muun muassa kaakeliuunien kunnostamiseen, perustusten ja hirsivaurioiden korjaamiseen sekä yläpohjien korjaamiseen.

Kertomusvuonna yksikössä oli vakinaisen seitsemän työntekijän lisäksi määraikaisina työntekijöinä arkeologi ja kaksi museologian harjoittelijaa (arkeologia ja taidehistoria).

HELSINKI

Vuonna 2012 museo antoi lausuntoja kaupunkisuunnitteluvirastolle useista tärkeistä maankäyttöä koskevista suunnitelmista kaavahankkeiden eri vaiheissa. Lisäksi se laati rakennusten ja alueiden suojelutavoitteita ja antoi asiantuntijapua niin rakennetun kulttuuriympäristön kuin arkeologian alalta. Kulttuuriympäristöyksikön henkilökunta on osallistunut monien kaupungin kiinteistöjen ja yksityisten rakennusten peruskorjaussuunnitteluun ja valvonut suojelutavoitteiden toteutumista.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ympäristöhistoriallisen ja/tai rakennushistoriaselvityksen tekeminen on paljolti vakiintunut Helsingissä kaavoituksen, peruskorjauksen tai restauroinnin lähtötiedoiksi. Museo on ollut mukana selvitysten ohjausryhmissä, joista voidaan mainita muun muassa HKR:n arvoympäristöt -jatko työ ja kauppalien rakennushistoriaselvitykset.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa aloitettiin Vartiosaaren osayleiskaavan valmistelu, johon liittyi laaja kulttuuriympäristöinventointi. Museo oli mukana Vartiosaaren kulttuuriympäristöselvityksen

ohjausryhmässä ja lausui Helsingin itäisen saariston alustavasta kaavaluonnoksesta. Molempien kaavahankkeiden myötä kulttuuriympäristötieto karttui huomattavasti Helsingin saariston alueella.

Sairaalatoiminta on loppumassa Marian sairaalassa ja alueen suunnittelu muun muassa Keskusterveysasemaksi alkoi. Alueen rakennuksista laadittiin rakennushistoriaselvitys, ja museo lausui rakennusten suojeluarvoista. Maisema-arkkitehtitoimisto Loci Oy laati alueelle ympäristöhistoriallisen selvityksen. Museo oli molempien selvitysten ohjausryhmässä.

Kaupunkikulttuurin kannalta kiinnostavan, kulttuuri- ja teollisuushistoriallisesti arvokkaan Telakkarannan alueen asemakaavoitus eteni ehdotusvaiheeseen. Museo on vuosien varrella tiiviisti seurannut ja kommentoinut alueen kehittämissuunnitelmia.

Korkean rakentamisen hankkeisiin kuului Jätkäsaaren kaavamuutos, joka sallisi 33-kerroksisen hotellin rakentamisen maisemallisesti herkälle merenranta-alueelle. Toinen vastaava hanke oli Kalasataman keskuksen 33-kerroksiset rakennukset. Huoli tornitalohankkeiden yleistymisestä Suomessa ja Helsingin historiallisen siluetin säilymisestä levisi laajalle. Rakennustaiteen seura järjesti keväällä seminaarin ”Tornin varjossa”, jossa myös museolla oli puheenvuoro otsikolla ”Helsinki ja pilvenpiirtäjät”. Museo suhtautui molempiin korkean rakentamisen hankkeisiin erittäin kielteisesti.

Museo antoi lausunnot Käpylän Olympiakylän ja Kisakylän asemakaavoista. Suojelukaavojen tarkoituksena on turvata arvokas asuinalue ympäristöineen. Museon johtokunta lausui Tuomarinkylän kartanon asemakaavan muutos ehdotuksesta, jossa suojeltiin kartanon valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö rakennuksineen ja ympäröivine peltoineen. Museo lausui Torpparinmäen keskiosan asemakaavan muutosehdotuksesta ja oli mukana rakennusvalvonnan ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa työstämässä Torpparinmäen korjausta-paohjetta, joka on lähes valmis.

Korjaus- ja kunnostushankkeita

Museo oli mukana Kansanasuntojen Puu-Käpylän korttelipihojen kunnostuksen ohjausryhmässä. Pihojen kunnostaminen herätti paljon keskustelua, ja aiheesta pidettiin Käpylässä asukasilta.

Käpylän Käärmetalon peruskorjaus tuli ajankohtaiseksi 2012. Museo ja kaupunkisuunnitteluvirasto laativat yhteistyössä suojelutavoitteet korjauksen lähtötiedoiksi. Arkkitehti Yrjö Lindegrenin 1949 suunnittelema ja vuosina 1950–52 valmistunut Käärmetalo on Helsingin kaupungin sosiaalisen asuntotuotannon ja Suomen sodanjälkeisen modernistisen arkkitehtuurin merkkikohteita niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Museo antoi Asuntotuotantotoimistolle lausunnon rakennuksen korjauksen hankesuunnitelmasta.

Arkkitehti Viljo Revellin vuosina 1959 ja 1964 suunnitteleman Didrichsenin taidemuseon laajennus- ja peruskorjaushanke on hankesuunnitteluvaiheessa, jota kaupunginmuseo on ollut ohjaamassa. Taide- ja kulttuurihistoriallisen museon yleisötilat laajenevat ja ne rakennetaan esteettömiksi. Samalla uusia kokous- ja toimistotiloja kunnostetaan aiempiin asuintiloihin. Kotimuseon arvokkaat kalusteet, esineet, pinnat ja materiaalit konservoidaan hankkeen yhteydessä.

Alvar Aallon vuonna 1971 suunnitteleman Sähkötalon alkuperäinen katto-kerroksen henkilöstöruokala päätettiin muuttaa yleisöravintolaksi. Museo oli mukana ohjaamassa ravintolatilan peruskorjausta ja asemakaavan mukaista rakennussuojelua yhdessä Alvar Aalto-säätiön asiantuntijoiden kanssa. Uusi ravintola Puro säilytti sekä osin myös palautti Aallon arkkitehtuurin henkeä ti-

Hyvin säilyneen, aikansa hienointa kouluarkkitehtuuria edustavan Minervaskolanin (Eva Kulefelt-Ekelund, 1929) peruskorjauksen suunnittelu alkoi museon valvonnassa.

Renoveringen av den väl bevarade Minervaskolan (Eva Kulefelt-Ekelund, 1929) som representerar sin tids finaste skolarkitektur började planeras under museets övervakning.

The renovation planning of the well-preserved Minervaskolan (Eva Kulefelt-Ekelund, 1929), which showcases the finest school architecture of its time, began under the supervision of the City Museum.

Mikko Lindqvist

Museo ohjasi Didrichsenin taide-museon (Viljo Revell, 1959, 1964) laajennus- ja peruskorjaushankkeen suunnittelua.

Museet styrde planeringen av ett utvidgnings- och renoveringsprojekt på Didrichsens konstmuseum (Viljo Revell, 1959, 1964).

The Museum directed the planning of the expansion and renovation project of the Didrichsen art museum (Viljo Revell, 1959, 1964).

Mikko Lindqvist

lassa. Laajat muutokset pyrittiin saamaan näkymättömiin.

Akateemisen kirjakaupan Kirjahalli (1961–69) on viimeinen Aallon Helsinkiin suunnittelema korttelinsisäistä atrium-tiloista, joka on säilynyt alkupe- räismuodossaan. Stockmann on ryhtynyt kehittämään Akateemisen kirjakaupan myymälätilaa. Rakennus on arvokkaine sisätiloineen ja kiinteine sisustuksineen suojeltu asemakaavassa. Museon ja Alvar Aalto -säätön ohjauksessa on laadittu myymälän muutossuunnittelun tarpeisiin rakennushistoriaselvitys sekä siihen liittyvä sisätilojen suojelutavoitteita tarkentava arvotus. Suunnittelutyö jatkuu kaupunginmuseon ohjauksessa.

Museo on lausunut muun muassa Ludviginkatu 3–5:n ja Lönnrotinkatu 3:n korjaus- ja muutoshankkeista. Molemmat arvokiinteistöt muutetaan takaisin alkuperäiseen asuinkäyttöön. Lisäksi molemmissa ullakot rakennetaan asunnoiksi. Kiinteistöjen 1800-luvulta olevat asemakaavat laitetaan ajan tasalle ja rakennukset suojellaan. Näiden lisäksi muita ullakkohankkeita on ollut runsaasti, suunnitelmia on kommentoitu ja niitä on käsitelty kaupunkikuvaneuvottelukunnassa.

Lastenlinnan julkisivujen peruskorjaus aloitettiin (suunnittelijana Arkkitehtitoimisto Schulman Oy) ja koristerapauksia katselmoitiin useassa vaiheessa. Myös Lastenlinnalla tehtiin merkittäviä peruskorjauksia, muun muassa aloitettiin

suuri katto remontti. Diakonissalaitoksen vanhan sairaalan peruskorjaus aloitettiin. Museon edustaja hoiti kohteen antikvaarista valvontaa.

Kulttuuriympäristöyksikkö on neuvonut ja ottanut kantaa lukuisissa yksityisten kiinteistöjen peruskorjaus- ja julkisivujen korjaus- ja uusimishankkeissa sekä antanut asiantuntija-apua kaupungin eri organisaatioille, yksityisille kiinteistönomistajille sekä taloyhtiöille.

Kaupunginmuseo antoi lausuntoja myös purkamislupahakemuksista. Käpylässä paloi loppuvuodesta ”Vuoritalo”-niminen, asemakaavassa sr-2-merkinällä suojeltu rakennus, jonka kaupunki oli juuri ennen tulipaloa aikeissa laittaa myyntiin. Rakennus purettiin pikaisesti palon jälkeen.

Helsingin kaupungin omistamat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset

Torikorttelien rakennusten muutoshankkeet ovat työllistäneet kulttuuriympäristöyksikköä museon omien, Elefantti-kortteliin sijoittuvien tilojen suunnittelun lisäksi. Museo on ollut mukana ja lausunut rakennusvalvontavirastolle Bockin talon käyttötarkoitus- ja esteettömyysmuutoksista, Lampan talon korjaushankkeesta ja Brofeltin talon kellarin ja pihan muutoksesta olutravintolaksi.

Vanhan kauppahallin pitkään jatkuneen korjaussuunnittelun myötä ajan-

kohtaiseksi tuli väistötilojen löytäminen hallin kauppiaalle. Kuluneena vuotena päätettiin, että toiminta siirtyy viimeksi väliaikaisena antiikkiesineiden myyntihallina toimineeseen Hietalahden kauppahalliin. Kaupunginmuseo on ollut mukana kunnostushankkeessa, jonka myötä halli on jälleen mahdollista ottaa alkuperäiseen käyttöönsä elintarvikehallina. Myös Hakaniemen kauppahallin peruskorjauksen suunnittelu alkoi. Arkkitehtitoimisto Schulman Oy laati Vanhan kauppahallin ja Hietalahden kauppahallin rakennushistoriaselvityksen ja Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy Hakaniemen kauppahallin rakennushistoriallisen selvityksen korjaussuunnittelun lähtötiedoiksi.

Kulttuuriympäristöyksikkö on ohjannut ja valvonut useiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden koulujen kunnostusta. Viljo Revellin vuosina 1949–53 suunnitteleman Meilahden ala-asteen peruskorjaus on alkanut. Koulurakennus edustaa uudistuvaa sodanjälkeistä kouluarkkitehtuuria, jossa siirryttiin perinteisistä hallikouluista muodoiltaan orgaanisiin ja pienimittakaavaisiin koulutyyppeihin. Koulu kuuluu Suomen arkkitehtuurin historian kärkeen ja on kansainvälisestikin tunnustettu. Meilahden ala-asteen koulu on kärsinyt sisäilmaongelmista, mikä edellyttää nyt varsin raskasta korjausta. Hankkeen ohjaukseen on valmistunut rakennushistoriaselvi-

Museo antoi lausunnon Suomen sodanjälkeisen arkkitehtuurin huippukohteisiin kuuluvan Käärmetalon (Yrjö Lindegren, 1949, valmistui 1950–52) korjaussuunnitelmasta.

Museet gav ett utlåtande om renoveringsplanen för Ormhuset (Yrjö Lindegren, 1949, blev färdigt 1950–52) som är ett av efterkrigsarkitekturens finaste exempel i Helsingfors.

The museum gave a statement on the renovation plans of Käärmetalo (Yrjö Lindegren, 1949, completed in 1950–52), one of the most important examples of Finnish post-war architecture.

Juho Nurmi

työs. Museo on ollut mukana ohjaamassa suunnittelua ja valvomassa arvokkaan koulun peruskorjaustyötä.

Eva Kuhllefelt-Ekelundin vuonna 1929 suunnitteleman kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ja hyvin alkuperäisenä säilyneen Minervaskolanin peruskorjauksen hankesuunnittelu on alkanut. Koulun valmistumista edelsi arkkitehtuurikilpailu, minkä vuoksi Minervaskolanin ympäristö, tilat, koristemaalaukset ja tekniset yksityiskohdat suunniteltiin ainutlaatuisen huolellisesti. Koulu on arkkitehtinsa päätyö ja rakennusaikansa merkittävimmät koulurakennuksia Helsingissä.

Kronohagens lägstadieskola Kruununhaassa on arkkitehtien Valter Jung ja Emil Fabritius vuonna 1905 suunnittelema. Kosteusvaurioiden, kattorakenteiden ja ilmanvaihdon korjaussuunnittelussa on pyritty koulurakennuksen tunnelmallisen interiöörin ja hyvin säilyneen ulkoasun vaalimiseen kaupunginmuseon ohjauksessa. Rakennuksessa suoritetaan vä-

ritutkimus, ja sisätilojen väriytyksen osalta pyritään jatkossa noudattamaan tilojen historiallisia sävyjä.

Suvelahden kaasuvoimalan vuonna 1929 rakennetun teräskaasukellon telekkooppirakenne vaurioitui lumen painosta vuodenvaihteessa 2011–12. Osin romahtaneen kaasukellon rakenne oli perusteltua purkaa hallitusti. Purkamisen suoritetaan kaasukellon sisäosissa siten, ettei sen ulkoista hahmoa muuteta. Museo dokumentoi rakenteen purkamisen. Teräsrakenteinen tukikehikko jää puhdistettuna paikalleen, kaupunkikuvallisesti näkyvänä teollisuushistoriallisena monumenttina – tällä hetkellä ilman käyttötarkoitusta.

MAAKUNTA

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona kaupunginmuseo on antanut lausuntoja Tuusulan, Järvenpään, Hyvinkään, Nurmijärven, Keravan ja Kauniaisten kaupungille.

Maakuntamuseon ominaisuudessa kaupunginmuseo lausui Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta Helsingin kaupunginhallitukselle.

Hyvinkään keskustaajaman kulttuuriympäristön hoitosuunnitelman päivitys valmistui. Maakuntamuseon edustaja oli mukana ohjausryhmätyössä. Laaja-alaisessa selvityksessä on tuotu esille myös nuoren rakennusperinnön kohteita, joita ei aiemmin ollut inventoitu.

Nurmijärvellä aloitettiin Altia Oyj:n omistamien Rajamäen tehtaiden asemakaavoitus. Tehdasalueen vanhimmat rakennukset ovat 1800-luvun lopulta. Alue on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö eli RKY 2009 -kohde. Ennen kaavatyön aloittamista museo oli mukana ohjaamassa alueesta tehtyä laajaa rakennushistoriaselvitystä, jonka laati Arkkitehdit Mustonen.

Maakuntamuseo antoi useita lausuntoja myös Järvenpään, Kauniaisten ja Keravan keskusta-alueiden asemakaavamuutoksista. Näistä yhtenä merkittävimmistä voidaan mainita Järvenpään Pajalan teollisuusalueen pohjoisosan asemakaavan muutos. Alueella sijaitsee useita kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia, joille on saatu asemakaavassa suojelumerkintä.

Kauniaisissa sijaitsevan Klostret-nimisen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan huvilan korjaus on saatu melkein lop-

puun. Huvila paloi osittain toukokuussa 2012, ja se kunnostetaan arkkitehtitoimisto Livadyn toimesta pääsuunnittelijana.

Työryhmät ja yhteistyö

Rakennustutkijat olivat jäseninä useissa työryhmissä, kuten Seurasaari-, Sisäilma ja rakennussuojelu -työryhmässä, ullakotyöryhmässä sekä Käärmetalon korjauksen työryhmässä.

Museon edustaja on ollut asiantuntijajäsenenä rakennusvalvontaviraston kaupunkikuvaneuvottelukunnassa ullakorakentamisen osalla. Kulttuuriympäristöyksikön yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusvalvontaviraston kanssa jatkui muun muassa yhteisin palaverin. Myös rakennusviraston kanssa järjestettiin yhteistyöpalaveri.

Kaupunginmuseo on osallistunut tilakeskuksen johtaman Sisäilma ja rakennussuojelu -työryhmän toimintaan, jossa on etsitty tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia menettelytapoja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kaupungin kiinteistöjen ylläpitoon ja kunnostukseen.

Museo oli mukana myös kaupunkisuunnitteluviraston johtaman Unionin-akseli-näyttelyn kokoamisessa näyttelytila Laituriin. Näyttely oli osa designpääkaupunkivuoden ohjelmaa.

Museo otti osaa Espoossa pidetyn kansainvälisen docomomo-konferenssin (documentation and conservation of buildings, sites and neighbourhoods of the modern movement) järjestelyihin opastamalla ja esittelemällä modernin arkkitehtuurin kohteita Helsingin-ekskursioilla.

ARKEOLOGIA

Museoviraston kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen nojalla kaupunginmuseolle siirtynyt Helsingin arkeologisen kulttuuriperinnön vaaliminen on tuonut arkeologille runsaasti lisätehtäviä, lausuntoja ja muita viranomaistöitä. Arkeologi avusti myös muita tutkijoita maankäytön suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa arkeologisten kohteiden osalta.

Kaavoitukseen tai rakennustöihin liittyviä maastokäyntejä tehtiin vuonna 2012 paljon. Pieniä valvontatehtäviä, kartoituksia ja kaivauksia tehtiin sen sijaan edellisvuosia vähemmän. Kohteita olivat muun muassa Presidentinlinna, Lampan talo, Hakasalmen huvila ja kaupunginjohtajan talon piha.

Alueellinen museotyö

Maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee ja kehittää museotyötä Keski-Uudenmaan yhdeksän kunnan alueella, jolla toimii lähes 60 kulttuurihistoriallista museota, ammatillisten museoiden lisäksi useita pieniä, vapaaehtoisvoimin hoidettuja erikois- ja paikallismuseoita. Alueellisen toiminnan painopisteitä määrittää Museoviraston kanssa laadittu suunnitelma vuosille 2011–13.

Uudenmaan museoportaali julkistettiin elokuussa. Edellisenä vuonna alkanut hanke jatkui koko vuoden 2012 ja oli alueellisen museotyön merkittävin panostus. Museo-opas.fi tehtiin yhteistyössä Uudenmaan kahden muun maakuntamuseon kanssa, ja Helsingissä hankkeessa työskenteli maakuntamuseotutkijan lisäksi kaksi projektityöntekijää ja -valokuvaaja. Sivustolle koottiin yhteensä 183 museon esittelyä, kaikki kolmella kielellä. Syksyllä aloitettiin sivuston kääntäminen venäjäksi.

Monipuolista neuvontaa tarjottiin museoille ja kokoelmia omistaville yri-

tyksille ja yhteisöille. Maakuntamuseo oli asiantuntijana pysyvissä työryhmissä ja museoiden kehittämishankkeissa, kuten Näkövammaismuseon toimikunnassa.

Museoviraston myöntämällä harkinnanvaraisella avustuksella aloitettiin Helsingin väestönsuojelumuseon kokoelmien inventointi ja sähköinen luettelointi sekä jatkettiin Lastentarhamuseon kuvakokoelmien digitointia ja Pelastusarmeijan museon tekstiilien konservointia. Harkinnanvaraista avustusta saivat lisäksi Järvenpään taidemuseo, Vantaan maatalousmuseo ja Näkövammaismuseo.

Maakuntamuseo järjesti kahdesti koulutusta digikuvasta, keväällä paikallismuseoille ja syksyllä ammatillisille museoille. Joulukuussa Helsingin taidemuseon kanssa organisoitiin Uudenmaan taide- ja kulttuurihistoriallisten museoiden tapaamispäivä. Alueellisen museotyön ajankohtaisista asioista tiedotettiin uutiskirjeellä, ja Sofia-lehdessä jatkui alueen museoita esittelevä palsta.

Tutkimus, inventoinnit ja selvitykset

Kertomusvuonna museonjohtaja Tiina Merisalo oli kaupungin historiatoimikunnan jäsen, yksikönpäällikkö Riitta Parkarinen kaupungin nimistötoimikunnan jäsen (varalla museolehtori Anna Finnilä) ja tutkimuspäällikkö Minna Sarantola-Weiss esinetutkimusverkosto Artefactan tieteellisen neuvottelukunnan jäsen.

ARKEOLOGIA

Senaatintorin eteläosassa rikkoutui syyskuussa vanha kaukolämpöputki, jonka Helsingin Energia päätti korjata asentamalla torin poikki runsaat sata metriä uutta putkea. Putkikaivanto osui arkeologisesti koskemattomalle alueelle, jossa on sijainnut hautausmaa, asuinkortteli ja katu 1640-luvulta 1800-luvun alkuun. Alueella tehtiin syksyllä kuusiviikkoinen arkeologinen kaivaus.

Kaivannon länsiosan hautausmaalta löydettiin jäänteitä 260 hautauksesta kahdeksassa kerroksessa. Hautauksia oli 1,1 metrin paksuudella. Hautausmaalta valittiin kuuden metrin pituinen otosalue, josta nostettiin 39 vainajaa tarkempaan osteologiseen analyysiin. Näiden lisäksi otosalueen ulkopuolelta nostettiin 14 vainajaa. Kaivannon itäosan asuinkorttelista löydettiin jäänteitä kahdesta rakennuksesta. Koko kaivannon laajuus oli 355 m², josta hautausmaan osuus oli 85 m².

Kaivauksilla työskenteli 11 henkilöä vapaaehtoiset alan opiskelijat mukaan luettuina. Palkattua henkilökuntaa oli 3–6 henkilöä ja jälkitöitä teki kolme henkilöä. Luuanalyysit teki osteologi Kati Salo. Lisäksi yksi tutkija analysoi kaivauksilla otetut makrofossiilinäytteet ja puunäytteet.

Löytöinä Senaatintorin kaivauksilta saatiin muun muassa kolme 1600-luvun rahaa sekä hautauksien yhteydestä pronssineuloja ja lasihelmiä. Metalleja ja tekstiilejä konservoidaan vuoden 2013 kuluessa. Tutkimukset kustansi Helsingin Energia.

Muun arkeologisen tutkimustoiminnan painopiste oli edellisten vuosien valvontojen ja kaivausten raporttien teossa. Vuoden aikana valmistui useita raportteja: Senaatintori 2011, Sepänmäki 2010, Konala 2010, Kiseleff-Sunn 2010–2011, Presidentinlinna 2010–2012 ja Kirkkokatu–Ritarikatu–Rauhankatu, Hallituskatu, Unioninkatu, Sofiankatu ja Pohjoisesplanadi–Katariinankatu 2009–2011.

Museossa oli kertomusvuonna töissä yksi vakituinen arkeologi. Lisäksi koko vuoden oli kaupunginmuseon, presidentinkanslian ja Helsingin Energian kustantamana yksi arkeologi, jonka tehtäviin kuuluivat edellä mainittujen valvontojen jälkityöt, Presidentinlinnan vuosien 2010–2012 valvontojen jälkityöt ja Senaatintorin kaivausten johtaminen. Samoin hänen tehtäviinsä kuului osallistuminen maastotarkastuksiin, valvontoihin ja muuhun museotyöhön.

Syksyllä arkeologisissa tehtävissä oli yksi museologian harjoittelija kolmen kuukauden ajan luetteloidessa kaupunginmuseon omia maalöytöjä digitaaliseen muotoon. Hän osallistui museon arkeologiseen työhön ja tutustui museon muihin yksiköihin.

RAKENNUSKULTTUURIN TUTKIMUS

Porrashuoneet

Monivuotinen Helsingin porrashuoneiden inventointi- ja dokumentointihanke valmistui, ja sen tuloksia julkaistiin näytävässä Porrashuoneet-kirjassa. Kirja ja sen aihe saivat paljon huomiota.

Helsinki City -inventointi

Kulttuuriympäristöyksikkö valmisti seuraavaa laajempaa rakennuskulttuurin tutkimushanketta, Helsinki City -inventointia, pitämällä 20.3. seminaarin rakennus-

suojelelun asiantuntijoille. Seminaarissa käsiteltiin modernin rakennuskannan inventoinnin ja arvottamisen kysymyksiä.

Kaskisaaren inventointi

Kaskisaaren kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden 1960–70-luvuilla rakennettujen omakoti- ja huvilarakennusten inventointi on tehty yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Kaskisaari on monin osin säilynyt korkeatasoisena esikaupunkirakentamisen ympäristönä, jossa luonnon ja arkkitehtuurin lomittuminen on luontevaa. Rakennukset, joista monet ovat nimekkäiden arkkitehtien suunnittelema asuntopaikka, edustavat nuoren rakennusperinnön suojelukohteita.

NYKYDOKUMENTOINTI

Muotoilua ja käsityötä Helsingissä

Made in Helsinki -näyttelyhankkeen tärkeä osa oli yhteistyö kolmen Helsingissä nykyisin toimivan käsityö- ja muotoilu-alan yrittäjän kanssa. Museo dokumentoi videoimalla Ranka puusepänverstaan, kolmen korumuotoilijan yhteisyrityksen Juju Jewelleryn ja kenkäsuunnittelija Minna Parikan toimintaa. Videot ja kaikkien kolmen tuotteita on esillä näyttelyssä.

Kalastusta Vanhankaupunginkoskella

Vanhankaupunginkoskella dokumentoitiin vapaa-ajankalastusta, uistin- ja perhokalastusta sekä siian lippoamista. Dokumentointi sekä tallensi miehistä vapaa-ajan viettoa että kertoi osaltaan pääkaupunkilaisten luontosuhteesta. Työ valmistuu vuonna 2013.

Elämää Santahaminassa

Helsingin yliopiston Suomen ja Pohjoismaiden historian oppiaineen kenttätökurssi haastatteli eri-ikäisiä Santahaminassa lapsena asuneita ihmisiä. Hankkeen koordinaattorina toimi FM Katri Lento ja dokumentoinnin tekivät kurssin opiskelijat. Kaupunginmuseo vastaa aineiston säilyttämisestä.

Kansainvälinen toiminta

Putkirikko Senaatintorin kulmalla johti perusteellisiin kaivauksiin vanhalla hautausmaalla. Mediaa kovasti kiinnostaneiden kaivausten painopisteenä oli osteologia eli luututkimus.

En rörskada vid Senatstorget ledde till uttömmande utgrävningar på en gammal begravningsplats. Tyngdpunkten i utgrävningarna som väckte mycket uppmärksamhet i medierna låg i osteologin, dvs. benforskning.

A burst pipe in the corner of the Senate Square led to extensive excavations in the old graveyard. The focus of the excavations, which drew a lot of attention from the media, was osteology, the study of bones.

Mirella Lampela

Réseau Art Nouveau Network

Museo on mukana EU:n rahoittamassa Réseau Art Nouveau Networkissa. Verkoston vuonna 2013 Helsingissä avattavaa kiertonäyttelyä ja siihen liittyvää julkaisua valmisteltiin tiiviisti kertomusvuoden aikana. Bad Nauheimissa, yhdessä verkoston jäsenkaupungeista, järjestettiin julistenäyttely, jossa oli mukana muutamia aikakauden julisteita myös Helsingin kaupunginmuseon kokoelmista. Verkoston vaihto-ohjelman puitteissa kulttuuriympäristöyksikkö pääsi kesäkuussa opintomatalle Norjaan, jossa tutustuttiin Osloon rakennussuojelukäytäntöihin ja Ålesundin art nouveau -kaupunkiin länsirannikolla. Ålesundin ajankohtaisiin suojelukysymyksiin ja Jugendstilsentertin toimintaan ja näyttelyihin perehdyttiin kahden päivän ajan.

Muu kansainvälinen toiminta

Tutkija Tiina Heino ja konservaattori Maarit Jones osallistuivat Glasgow'n yliopiston tekstiilikonservointiverkoston seminaariin, jossa pohdittiin autenttisuuden ja kopioinnin kysymyksiä. Intendentti Elina Kallio osallistui konservointitilojen lähestyvän muuton vuoksi Oslossa pidettyyn Pohjoismaisen konservaattori-liiton seminaariin, jonka teemana olivat museoiden ja kokoelmien muutot.

Tutkija Jari Harju luennoi Zagrebissa paikallisen Museum Documentation Cen-

tren kutsumana aiheenaan Museums and Difficult Heritage. Hän esitteli Explore Poverty -verkkonäyttelyä American Alliance of Museums -järjestön (AAM) konferenssissa Minneapolisissa ja luennoi Institut National du Patrimoinein järjestämässä seminaarissa Exposer l'histoire des villes et des territoires, Pratiques muséales du XIXe au XXIe siècle. ICOM'in arkeologisten ja historiallisten museoiden komitean (ICMAH) puheenjohtajana Harju oli Kapkaupungissa pidetyn Museums and the Idea of Historical Progress -konferenssin järjestelykomiteassa.

Tutkimuspäällikkö Minna Sarantola-Weiss on ollut Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) Kokoelmakomitean (COMCOL) hallituksen jäsen vuodesta 2010. Hän osallistui marraskuussa 2012 ICMAH:in ja COMCOL:in yhteiseen konferenssiin Kapkaupungissa.

Museonjohtaja Tiina Merisalo toimi Suomen Museoliiton kutsumana museoalan asiantuntijana kulttuurialan työllisyyttä, hiljaisen tiedon välittymistä ja mentorointia kehittävän kansainvälisen CREA.M -hankkeen Lontoon seminaarissa. Hanke on mukana EU:n Lifelong Learning -ohjelmassa. Museonjohtaja osallistui myös kansainvälisen historiallisten museoiden yhdistyksen hallituksen jäsenenä IAMH:n workshopiin ja vuosikokoukseen Baselissa.

Dokumentaristi Matti Reinikka tallensi korumuotoilija Sanna Nuutisen työskentelyä Made in Helsinki -näyttelyä varten.

Dokumentaristi Matti Reinikka spelade in smyckeformgivare Sanna Nuutins arbete för utställningen Made in Helsinki.

Documentary filmmaker Matti Reinikka recorded the work of jewellery designer Sanna Nuutinen for the Made in Helsinki exhibition.

Ira Launiala

Henkilöstö

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ YKSIKÖITTÄIN JA NIMIKKEITTÄIN

Hallinto

10 henkilöä

museonjohtaja
hallintopäällikkö
taloussuunnittelija
taloussihteeri
henkilöstösihteeri
johdon assistentti
it-suunnittelija
it-asiantuntija
kiinteistö- ja turvallisuusvastaava
vastaava virastomestari

Esinekokoelmat

11 henkilöä

tutkimuspäällikkö
3 tutkijaa
intendentti
3 konservattoria
2 museomestaria
museoavustaja

Kuvakokoelmat

14 henkilöä

yksikönpäällikkö
4 tutkijaa (valokuvat)
tutkija (taide ja valokuvat)
tutkija (kirjasto)

tutkija (maakuntamuseo)
paperikonservattori
3 kuvankäsittelijää
valokuvaaja
tietopalvelusihteeri (osa-aikainen)

Kulttuuriympäristö

7 henkilöä

yksikönpäällikkö
4 tutkijaa (rakennussuojelu)
tutkija (arkeologia)
konservattori

Yleisöpalvelut

27 henkilöä

yksikönpäällikkö
markkinointi- ja viestintäsuunnittelija
verkkoviestijä
viestintäassistentti
tutkija (tiedotus)
5 museolehtoria
2 työpajaohjaajaa
museokaupan hoitaja
2 näyttelymuseomestaria
virastomestari
10 museomäntää (joista 1 osa-aikainen)
museoisäntä

Kertomusvuonna museon palveluksessa oli yhteensä 134 (2011: 98) henkilöä, joista vakinaisia oli 69 (2011: 71). Määräaikaisia oli 36 (2011: 27), joista sijaisia 4, työllistettyjä 11 ja tuntityöntekijöitä 13. Vuoden aikana museossa oli 10 harjoittelijaa.

Poissaoloja oli yhteensä 7 042 päivää (2011: 5 875), joista sairauslomapäiviä 504 (2011: 675), sairaan lapsen hoitopäiviä 47 (2011: 47), vuosilomia 3 524 (2011: 3 646) päivää, muita palkallisia poissaoloja 316 (2011: 86) ja muita palkattomia poissaoloja 2 651 (2011: 1 421) päivää.

TYÖHYVINVOINTI JA PALKITSEMINEN

Museon työhyvinvointiohjelma noudattaa kaupungin työhyvinvoinnin toimintaohjelman ja yhteistoiminnan periaatteita ja tavoitteita. Vuotuinen työhyvinvointisuunnitelma tukee osaltaan kaupungin strategiaohjelman ja museon oman strategian toteuttamista. Tavoitteena on kehittää työn ja työympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta sekä tukea henkilöstön työhyvinvointia.

Tavoitteeseen pyritään kehittämällä työprosesseja, -menetelmiä ja -yhteisöjä kokonaisvaltaisesti. Toimintatapoja ovat työhyvinvointi- ja työsuojeluasioiden käsittely yhteistyössä, haitta-, vaara- ja kuormitustekijöiden ennakointi sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan kehittäminen osana työyhteisön jokapäiväistä toimintaa. Hyvinvoivan työyhteisön luomisessa ja ylläpitämisessä vastuu on kaikilla työntekijöillä. Työhyvinvointiryhmä laatii vuotuisen raportin toteutuneesta tyhy-toiminnasta. Kaupunginmuseon työhyvinvointiryhmä on yhdistetty tyhy- ja työsuojeluryhmä.

Kertomusvuonna pidettiin säännöllisesti yksiköiden, johtoryhmän ja laajennetun johtoryhmän kokouksia sekä neljä kaikille yhteistä museokokousta. Koko henkilöstön kehittämissäpäivä oli Nuori-soasiainkeskuksen Hapessa 23.10., ja eri yksiköillä ja tiimeillä oli omia kehittämissäpäiviään. Lisäksi käytiin henkilökunnan ja esimiesten väliset tavoite- ja kehityskeskustelut ja seurantakeskustelut.

Kevään liikunnallinen tyhy-päivä oli Rastilan kartanon alueella ja syksyn kulttuuriretki suuntasi Sarvilahden ja Malmgårdin kartanoihin. Keväällä Sofiankadulla oli ohjattua keppijump-paa. Koko vuoden Sofiankadulla ja Malmilla tarjottiin niska- ja hartiahierontaa. Lisäksi henkilökuntakerho tuki liikunta-harrasteita, muun muassa joogatunteja Sofiankadulla.

Museon työhyvinvointikyselyn vastausprosentti oli edellisvuoden tapaan 79 (2011: 79). Vuoden 2012 kyselyn koko museon tulosten keskiarvo oli hieman noussut keskiarvon ollessa 3,98 (2011: 3,8). Pieniä muutoksia oli tapahtunut eri osa-alueilla seuraavasti:

- työyhteisön toimivuus ja johtaminen: keskiarvo 3,99 (2011: 3,71) ja keskihajonta 0,86 (2011: 0,97)
- työn hallinta ja osaaminen: keskiarvo

4,02 (2011: 3,85), keskihajonta 0,78 (2011: 0,84)

- työolot ja turvallisuus: keskiarvo 3,93 (2011: 3,76), keskihajonta 0,80 (2011: 0,87)
- omat voimavarat: keskiarvo 3,97 (2011: 3,86), keskihajonta 0,85 (2011: 0,95).

Tänäkin vuonna kyselyssä oli lisäksi viraston oma kysymys: Koetko, että aamuisin on useimmiten mukava tulla töihin? Vastaukset jakaantuivat seuraavasti (asteikko 1–5, jossa 1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä): 1: 0 %, 2: 4 %, 3: 17 %, 4: 42 %, 5: 37 %.

Museon henkilökuntajuhlissa Palon päivänä 16.11. palkittiin Vuoden museoteosta taloussuunnittelija Lasse Joutsen. Helsingin kaupungin, Kuntaliiton ja Suomen Museoliiton ansiomerkkejä pitkäaikaisesta palveluksesta saivat Jan Alanco, Aila Hiljanen, Jari Hiltunen, Tiina Heino ja Leila Ohvo.

KEHITTÄMINEN JA KOULUTUS

Prosessien kehittäminen

Näyttelyprosessi on museon laajin ja monimutkaisin prosessi, johon useimmat työntekijät osallistuvat vuosittain. Kertomusvuonna näyttelyprosessi päivitettiin. Keskeistä oli asiakaspalvelun, kiinteistönhoidon ja IT-toimintojen organisoinnissa tapahtuneiden muutosten huomioiminen.

Kuvakokoelmien prosessikuvauksia on päivitetty ja etenkin luetteloinnin ja digitoinnin ohjeistuksiin on kiinnitetty huomiota. Digitointistrategia päivitettiin. Sisältöyksiköiden yhteinen dokumentointikuvauksen prosessikuvaus valmistui. Myös esinekokoelmien prosessit päivitettiin. Lisäksi kokoelmakeskusten vaarojen arviointi saatettiin loppuun.

Sähköisen asianhallintajärjestelmän Ahjon käyttöönotto kaupungilla vuonna 2011 sai aikaan suuria koulutustarpeita, jotka jatkuivat vielä 2012. Museossa on koulutettu it-väki teknisten kysymysten taitajiksi ja johdon assistentti sisältöpuolen pääkäyttäjäksi.

Vuonna 2012 kaupunki otti kangerrel-len käyttöön uuden Laske-kirjanpitojärjestelmän. Taloussuunnittelija osallistui ohjausryhmän toimintaan ja koulututtui ohjelman käyttöön. Ohjelman kesken-eräisyyden takia ei laajempaa koulutusta ole vielä tarvittu.

Museon tulevaa näyttelypolitiikkaa hahmoteltiin ryhmätöinä koko talon kehittämissäpäivässä.

Museets kommande utställningspolitik drogs upp i form av grupparbeten under hela husets utvecklingsdag.

The future exhibition policy of the City Museum was discussed among the entire staff during the museum development day.

Tiina Merisalo

Koulutus

Henkilökunnan ammattitaitoa on lisätty ja täydennetty koulutustilaisuuksilla ja opintomatkoilla. Ammatillista osaamista kehitettiin muun muassa projektinhalintakoulutuksella. Museon tavoitteena oli vuonna 2012 kehittää yleisön osallistamista, joka oli aiheena koko talon koulutusiltilpäivässä maaliskuussa. Osallistamismenetelmiä sovellettiin neljässä eri projektissa. Vuoden aikana osa henkilökunnasta on myös osallistunut turvallisuus-, ensiapu-, palo- ja pelastuskoulutukseen.

Henkilökuntaa osallistui muun muassa Suomen Museoliiton, Museoviraston, ympäristöministeriön ja Oiva-akatemian tarjoamiin erikoisalan koulutuksiin, joissa on myös pidetty esitelmiä ja valmisteltuja puheenvuoroja. Kaksi henkilöä aloitti Suomen Museoliiton järjestämän kaksivuotisen johtamisen erikoisammattitutkintoon johtavan koulutuksen (museonjohtajakoulutus). Yksi rakennustutkija aloitti Tukholman Kungliga Konsthögskolanissa kahden lukukauden Restaureringskonst-opinnot, joissa perehdytään erityisesti nuoren rakennusperinnön suojeluun ja korjaukseen.

Museon tutkijat ja yksiköt tekivät ulkomaan opintomatoja, joilla saatiin eväitä omaan kehittämistoimintaan ja vertaiskokemuksia sekä hoidettiin kansainvälistä yhteistyöverkostoja. Yksiköiden kehittämispäivinä paneuduttiin kunkin yksikön ajankohtaisiin tarpeisiin ja sisältökysymyksiin.

Ympäristötavoitteet

Kaupunginmuseon toiminnan perustana on kestävä kehitys periaate: kulttuuriperinnön suojelu, dokumentointi, säilytys ja tiedonjako. Museo pyrkii vaikuttamaan ympäristöön rakennussuojelun keinoin, tutkimalla vanhaa rakennuskantaa ja korostamalla sen säilyttämistä ja valistamalla vanhoista, ekologisesti kestävästä rakennus- ja korjausmenetelmistä.

Ympäristö otetaan huomioon myös museon omassa toiminnassa. Vuoden 2012 museon energiansäästötavoite oli 2 % vuoden 2010 energiankulutuksesta mukaan lukien edellisen vuoden 2011 (2 %) säästötavoite. Museon kiinteistöt on pääsääntöisesti vuokrattu tilakeskuk-

selta, ja ne kuuluvat laajempiin, useita rakennuksia ja toimintoja sisältäviin kulutusryhmiin. Museon energiankulutusta seurattiin energiaraporteista, mutta enusteita tai lopullisia kulutustietoja ei ole vielä saatu.

Kaikki museorakennukset on korjattu suojelutavoitteiden mukaisesti. Museon energiansäästösuunnitelman mukaisesti muun muassa kierrätetään näyttelymateriaaleja ja lajitellaan pakkaukset, biojätteet, paperi- ja sekajätteet sekä kiinnitetään huomiota yleisesti toimitilojen, toiminnan, tuotteiden ja palvelujen energiataloudellisuuteen. Jätteistä koitui menoja 4 599 € (2011: 4 823 €).

Toimitilat

Elefanti-korttelin museohanke eteni, kun hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa joulukuussa. Koska kaikki Sofiankatu 4:n toiminnot eivät mahdu Elefanti-kortteliin, rakennettiin Honkanummen kokoelmakeskukseen parvikerros vastaamaan ensivaiheessa näihin tarpeisiin.

Toimitilojen ympäristössä oli käynnissä rakennustyömaita, jotka vaikuttivat museon toimintaan etenkin Sofiankadul-

la: museon päärakennuksen laaja vesikattoremontti ja lähes vuoden kestäneet Lyhtysalin ja kuvallaboratorion vesivahinkoremontit, ravintola Nuevon remontit ja korttelin jätehuoneen sijoittuminen museon henkilökunnan sisäänkäynnin viereen. Lisäksi naapurissa tehtiin entisen Rahatoimiston talon sisäpihalle tulevan panimoravintolan vaatimia muutostöitä. Sederholmin taloon vaikutti korttelin eteläosan rakennusten peruskorjaus.

Kaupunginmuseon toimitilat vuoden 2012 lopussa

toimipiste	pinta-ala m ²
Sofiankatu	2 591,5
Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13b	741
Raitoliikennemuseo, Töölönkatu 51 A	1 436
Ruiskumestarin talo, Kristianinkatu 12	170
Sederholmin talo, Aleksanterinkatu 16–18	478
Tuomarinkylän kartanomuseo	559
Työväenasuntomuseo, Kirstinkuja 4	554
Malmin kokoelmakeskus	3 365
Honkanummen kokoelmakeskus	3 456
	(+ uusi parvi)
Hyrylän kokoelmakeskus	1 900
Verstas, Harkkoraudantie 10	240
Yhteensä	15 490,5

Talous

Kaupunginmuseon toimintatuotot ja toimintakulut 2010–2012,
1 000 euron tarkkuudella:

	2010	2011	2012
Myyntituotot	331	247	256
Maksutuotot	17	17	8
Tuet ja avustukset	19	95	52
Vuokratuotot	143	147	143
Muut tuotot	3	11	224
Toimintatuotot yhteensä	513	517	683
Palkat	2 659	2 757	2 830
Muut henkilöstömenot	911	945	943
Palvelujen ostot	897	1 045	1 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	447	347	424
Avustukset	5	39	5
Vuokrat	2 345	2 170	2 199
Muut menot	13	28	24
Toimintakulut yhteensä	7 277	7 331	7 527

Tuottavuus

	2010	2011	2012 tavoite	2012 toteutunut
Suoritetavoitteet				
Tutkimustoimintojen lukumäärä	46 999	26 849	12 500	17 119
Asiantuntijapalvelujen lukumäärä	9 682	13 032	9 500	12 816
Tehokkuus / taloudellisuus				
Menot / asukas	12,48	12,31	12,23	12,47
Toiminnan laajuustiedot				
Asiakkaiden lukumäärä	257 540	214 520	250 000	214 223
Tuottavuusindeksi (2008=100)	512	96	100	109
Sitova toiminnallinen tavoite				
Aukiolotunnit	12 852	9 320	8 650	9 517

Kaupunginmuseon johtokunta

Kaupunginhallituksen edustajana toimi Sirpa Asko-Seljavaara henkilökohtaisena varajäsenenään Nina Suomalainen. Esittelijänä toimi viran puolesta museonjohtaja Tiina Merisalo ja sihteerinä hallintopäällikkö Päivi Elonen.

Johtokunta kokoontui kertomusvuonna 9 (2011: 8) kertaa ja pöytäkirjoihin tehtiin 91 (2011: 88) pykälää. Johtokunta teki yhden esityksen (2011: 1) kaupunginhallitukselle kaupunginmuseon talousarvioehdotuksesta 2013 ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2013–2015.

Johtokunta antoi 24 lausuntoa (2011: 15) seuraavista asioista:

- Lausunto Tuomarinkylän kartanon alueen asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12072
- Lausunto Kalasataman keskuksen asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12070
- Lausunto Guggenheim-museon perustamismahdollisuuksia ja museon toimintaa koskevasta konsepti- ja kehitysselvityksestä Helsingissä
- Lausunto kulttuuritoimen organisatioselvityksestä sekä kulttuuritoimen kokonaisuuden organisoinnista, mukaan lukien säätiöt, museot ja teatterit
- Lausunto Lampan talon, Kruununhaka tontti 4/4, Pohjoisesplanadi 5, asemakaavan

muutosehdotuksesta nro 12094

- Lausunto valtuutettu Johanna Sumuvuoren ym. aloitteesta koskien järjestöportaalin perustamista
- Lausunto Demokratia-ryhmän loppuraportista
- Lausunto Lauttasaaren (31. ko) ostoskeskuksen asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12079
- Lausunto Punavuoren ja Ullanlinnan kuuden tontin asemakaavan muutos-ehdotuksesta nro 12085
- Lausunto ja ehdotus talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaksi 2013–2017
- Lausunto K 4 Elefantti-korttelin pohjoisosan peruskorjauksen hankesuunnitelmasta
- Lausunto Hernesaaren osayleiskaava-ehdotuksesta nro 12099
- Lausunto Kumpulan kartanon rakennussuojeluesityksestä
- Lausunto globaalin vastuun strategiasta ja sen taustamuiistiosta
- Lausunto Merikorttelin rakennussuojeluesityksestä
- Lausunto Telakkarantaa koskevasta rakennusperinnön suojeluesityksestä
- Lausunto Jätkäsaaren asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12101
- Lausunto Ludviginkatu 3–5:n asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12081

- Lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2011
- Lausunto koskien sota-ajan lasten muistopuuta koskevan päätöksen toimeen panemiseksi
- Lausunto Pitkäsillan muistolaatasta
- Lausunto Hietalahden telakan Telakkarantaa koskevasta asemakaavasta ja asemakaavan muutos-ehdotuksesta nro 12100
- Lausunto Ajurien asunto-osakeyhtiön tontin (Punavuorenkatu 16, 5/114/16) asemakaavan muutosehdotuksesta nro 12110
- Lausunto valtuustoaloitteesta virkamiesten ja asukkaiden välisen tiedonkulun parantamiseksi

Suomen museoliiton 89. vuosikokoukseen ja valtakunnallisille museopäiville Joensuuissa osallistui virallisena edustajana Veli-Heikki Klemetti.

Varsinaiset jäsenet	Puolue	Henkilökohtaiset varajäsenet
puheenjohtaja Simo Laaksovirta	SDP	Kimmo Luja
varapuheenjohtaja Jukka Mattila	Kok.	Helmi Leinonen
Birgitta Myllymäki	Kok.	Arto Aniluoto
Mirja Halonen	Kok.	Elise Hiidenhahma-Kivelä
Veli-Heikki Klemetti	Vihr.	Miika Lauriala
Vesa Virri	Vihr.	Laura Karhulahti
Leena Krohn	Vihr.	Jussi Heinämies
Päivi Sillanpää	SDP	Petra Jääskeläinen
Martti Holmström	PS	Niina Puustinen / Tuula Kuusinen

Lahjoittajat

ESINE-, TAIDE-, KUVA- JA ARKISTOKOKOELMAAN LAHJOITUKSIA TEHNEET

Yksityiset

Aarnio Minna
Alkula Marjatta
Honkasalo Eeva
Janatuinen Aapo
Jenytin Pertti
Jäppinen Jere
Koskikallio Jouko
Koskivaara Marjatta
Kuusitaipale Henri

Lehto Marja-Liisa
Lindeborg Samuel
Melanen Anneli
Mykkänen Seija
Paloheimo Paavo
Patoharju Anna-Liisa
Peterson Anja Tuulikki
Pihlajamäki Arto
Puodinketo Erja

Pöysälä Pirkko
Savolainen Ritva
Takala Matti
Tallqvist Barbara
Uusimäki Pirkko
Vanhoja Timo
Varpio Yrjö
Ylinen Aune
Åstedt Kaarina M

Virastot, yritykset, yhteisöt

Citypress Oy/Janton Oy
Helsingin kaupunki, Hallinto-
keskus, arkisto/Sari Starr
Helsingin kaupunki, Kaupunki-
suunnitteluvirasto/Rauno Hillberg
Helsingin kaupunki, Sosiaali-
virasto/Tekstiilityökeskus/Arja
Taimiaho
Museokuva/Matti Huuhka

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry

Kaupunginmuseon ystävähdistys teki museon toimintaa tunnetuksi jäsenkirjeissä ja tilaisuuksissa. Vuonna 2012 erilaisia tapahtumia, kuten jäsentapaamisia, opastettuja retkiä ja tutustumiskäyn-

tejä, oli kaikkiaan 12. Jäsenmäärä vuoden lopussa oli lähes 700. Yhdistys lahjoitti useita Helsinki-aiheisia maalauksia museon kokoelmiin. Kaupunginmuseo kiittää yhdistystä arvokkaasta tuesta.

Museonystävien lahjoituksena kokoelmiin saatiin muun muassa Onni Ojan maalaus Pakkaspäivä Helsingissä (1946), harvinainen Mannerheimintien maisema, jota hallitsevat Töölön sokeritehtaan jugendtyylinen konttorirakennus ja taustalla näkyvä Kansallismuseon torni.

Stadsmuseets vänner donerade bland annat Onni Ojas målning Pakkaspäivä Helsingissä (1946) (Vinterdag i Helsingfors) till museets samlingar. Målningen visar en sällsynt vy över Mannerheimvägen som domineras av Töölö sockerfabriks huvudkontor i jugendstil och Nationalmuseets torn i bakgrunden.

Donations from friends of the museum introduced numerous new items to the museum's collections, including the painting Pakkaspäivä Helsingissä ('A Frosty Day in Helsinki') (1946) by Onni Oja, a rare depiction of the landscape along Mannerheimintie, dominated by the Art Nouveau office building of the Töölö sugar factory and the tower of the National Museum visible in the background.

Sakari Kiuru

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Sofiankatu 4
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 3103 6630
www.helsinginkaupunginmuseo.fi
Sähköposti: kaupunginmuseo@hel.fi

Takakansi: Helsingin pääkaupunkiaseman 200-vuotisjuhla antoi aiheen kaupunginmuseon ja Palmian kokous- ja juhlapalveluiden menestyksekkäälle Café Empire -kahvilatapahtumalle.

Juho Nurmi

HELSINGFORS STADSMUSEUM

Sofiegatan 4
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn +358 9 3103 6630
www.helsingforsstadsmuseum.fi
E-post: kaupunginmuseo@hel.fi

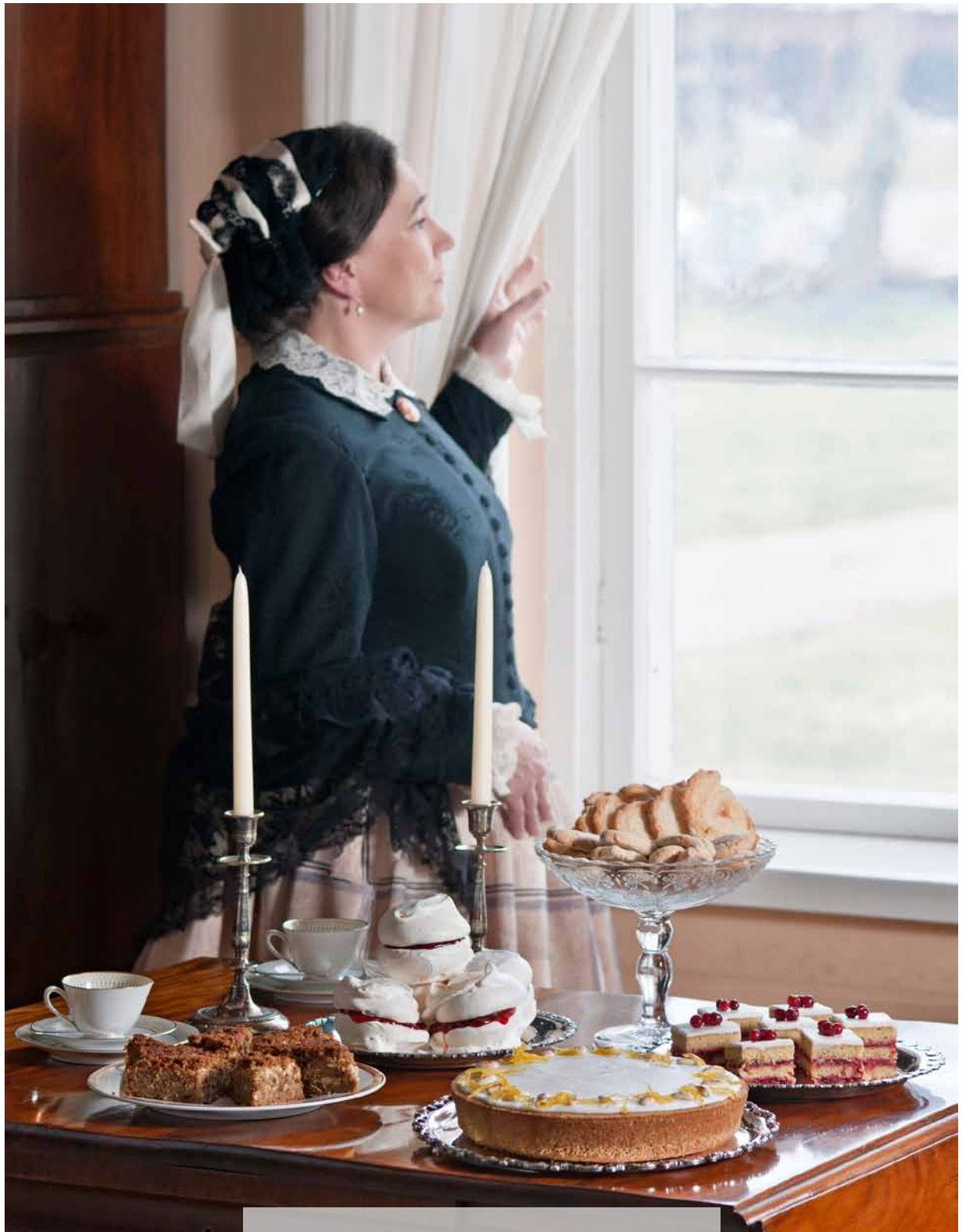
Bakpärm: Helsingfors 200-årsjubileum som huvudstad gav anledning till det framgångsrika caféevenemanget Café Empire som ordnades av stadsmuseet och Palmias mötes- och festservice.

HELSINKI CITY MUSEUM

Sofiankatu 4
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630
www.helsinkicitymuseum.fi
Email: kaupunginmuseo@hel.fi

Back cover: The Helsinki 200 years as capital celebration served as the theme for the successful Café Empire coffee shop event, a joint effort by the City Museum and Palmia Conference and Catering Services.

KOONNEET Tiina Merisalo, Jere Jäppinen | **KUVAT** Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto, ellei toisin mainita
KÄÄNNÖKSET Multiprint Oy / Multidoc / Outi Vuolle ja Tuukka Taarluoto
ULKOASU Lagarto / Jaana Jäntti ja Arto Tenkanen | **PAINO** Lönnberg Print & Promo 2013

www.helsinginkaupunginmuseo.fi

